

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: CSAJÁGI-BÉLA.

Megjelen minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület. —
Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen
jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak **Tolnai J. Béla** egyesületi pénztárhoz (VII.,
Óvoda-utca 5. szám alá) küldendők. — Szerkesztői iroda: VII., Sip-utca 12. sz.

Tartalom: Vezércikk: ☉ — Szózat a kézimunka-oktatás ügyében: Guttenberg Pál. —
Egyöntetű hittani oktatás: Szabó Adolf — Helyreigazítás és visszapillantás: Baum Fülöp.
— A népoktatás új korszaka: Adler Simon. — A zsidó ifjusági lap kérdéséhez: Schön
Hermina. Felhívás a magyar izraelita tanítókhoz. — Vilék: Kacz Emil. — Egyleti élet.
— Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.

Budapest, 1893. decz. hó 1.

Ritka ünnepet készül megülni 1896-ban Istentől megáldott hazánk népe. 1000 éve lesz, hogy elhagyván Kelet messze táját, a Kárpátoktól övedzett rónaságon telepedett meg.

S most itt tartózkodásának ezredik évfordulóján beszámolni akar a világ előtt 10 század munkásságáról, s bemutatni ereje és elméje vivmányait, bebizonyítandó, hogy e népnek, mely századokon át arra volt kárhóztatva, hogy a vérrel megszerzett drága földet ellenségtől megvédje, arra is maradt ideje, hogy az emberiséget foglalkoztató nagyszerű eszméknek hódoljon, hogy a kedvezőbb viszonyok közt élő nemzetekkel műveltség tekintetében lépést tartson.

Szemet-leket megörvendezett kép tárul majd elénk s jogos büszkeséggel mutathatunk majd a kis tündérországra, mondván: „A közoktatás szült téged”.

Magyarország tanítósa lázasan készül a nagy napra. Kiállításon fogja bemutatni oktatásügyünk fejlődését, különös gondot fordítva azon külső eszközökre is, melyeket célja elérésére használt.

S ha a kiállítás értelmes szemlélője a tanítósa szerény, fényt nélkülöző csarnokához kerül, kulcsot keresve a fényes kiállítás megértéséhez s dicsőreleg fog megemlékezni a népoktatás egyszerű munkásairól, bizvást részt kérhetünk zsidó tanítók is a dicsőségből, mert együtt érezve többi kartársainkkal, nemzetünk üdvére fáradtunk mindig, mert a mi működésünknek sem volt soha más rugója, mint a haza boldogítása.

Ennek daczára is kartársi szeretettel kérünk benneteket, hazánk zsidó tanítói, hogy velünk egyetemben a millenniumi kiállítás tanügyi keretén belül a „zsidó iskola” multját feltüntető csoportot megteremteni segítsetek, nem pusztán azért, hogy a kiállítási nagybizottság ránk bizta e megtisztelő feladat megoldását, hanem:

mert dokumentálni akarjuk, hogy felekezeteink, mely Árpád ideje óta

lakja e hazát, a nevelést s oktatást még a legkedvezőtlenebb viszonyok közt is fődolognak tartá,

hogy bár nélkülözve az emberi jogok legszentebbikét, bemutathassuk, hogy a szükség kényszerítő hatalma alatt, minő sajátos irányban alakult oktatásügyünk, s

hogy végre régi idők tisztos emlékre mutatva, joggal mondhassuk Szerények voltak eszközeink, kicsinyek az általuk elért eredmények addig, míg türt nép voltunk, de mihelyt magához emelt a nemzet szeretete, iparkodtunk a hiányokat pótolni és ime ma már lépést tartunk hazánk egyéb felekezeteivel.

Lapunk más helyén közöljük az előkészítő bizottság felhívását. Utmutatoul szolgál a kiállításra szánt tárgyak kiszemelésére, a gyűjtés miként való eszközlésére. De azért e helyt is szükségesnek tartjuk kijelenteni, hogy *fősulyt az 1868. évig használt tanszerekre kell fordítani s vagy eredetiben, hű másolatban (képekben) olyan tárgyakat kell beküldeni, melyek a régi zsidó iskoláról nyújthatnak hű képet.*

Megbecsülhetetlen anyagot nyerünk ugyan már akkor is, ha csupán a feltett kérdésekre kapunk feleletet, mert ezekből a zsidó iskola multját könnyű szerrel lehet megírni, de mindnyájunknak óhaját, hogy egy régi-régi tanterem hű utánzatában mutatnánk be az egykoru tanszereket s az iskolára vonatkozó egyéb tárgyakat, bajosan lehetne elérni.

A zsidó tanítók érdemei — az utolsó közgyűlésen is meggyőződünk róla — általánosan elismervék. Ujabb babérokat fűzhetünk a régiekhez, ha buzgalommal fogunk a reánk bizott szép feladat véghezviteléhez hazánk dicsőségére, felekezetünk üdvére s önmagunk okulására. ☉

Szózat a kézimunka-oktatás ügyében.

Valóban nem hozakodom a magyar tanítóság elé uj dologgal, amidőn figyelmét a kézimunka-oktatás eszméjére akarom terelni. Az a gondolat, hogy tanítsuk meg az ember fiát a kézművesség egynémely elemeinek gyakorlatára — annyira nem uj e lapok olvasói előtt, hogy talán egészen felesleges lenne igazolásul nagy neveket idéznem. Felesleges, de azt hiszem, hogy öröme telik benne minden bibliás embernek, ha a kézimunka-oktatás apológiájánál, mint kiválóan modern törekvésnél nem kisebb embert, mint bölcS Salamont vallom őS elődömnek; példabeszédei 31-ik fejezetében olyan dicséretét zengi a kézimunkában serénykedő háziasszonynak, a melyhez foghatót alig ismerünk a világirodalomban.

Azóta is az évezredek folyamán nem egy jelentékeny szellem foglalkozott nem csupán a kézimunka gondolatával, hanem a szó szoros értelmében élete hivatásává is tette azt. A rabbinikus korszak favágójától a XVII. századi üvegköszörülő filozofusig elvéte mindig találkozott egy-egy írástudó, aki meg nem riadt attól a sorstól, mely Ádámra átokképen nehezedett. Valamikor igazán átoknak látszott az emberek szemében a dolgozás verejtéke, hanem az egyéni szabadság érzete megváltoztatta e hitet, és az emberiség nemesebb szellemei lassan-lassan rászoktatták környezetöket, hogy a kézimunka, bármily fárasztó legyen az, okkal-móddal folytatva époly nemesítőleg hat a lélekre, mint amennyire fokozza a testi erőt, szóval javára válik testnek és léleknek egyaránt.

Paedagogusok előtt talán nem is igen kell hangoztatnom, hogy Locke,

Fránke, Rousseau óta minden jelentékenyebb tanító számot vet azon momentumokkal, amelyek a kézimunka gyakorlatában az általános nevelés számára nyilatkoznak. Egyiket-másikat főképp az vonzotta a dologban, hogy a kézimunka gyakorlata által az iskolai ifjúságot a szellemi elfoglaltság túltengésétől lehetne megőrizni; volt olyan is nem egy, ki az ifju növendékek forma-érzékét, ízlését óhajtotta iskolázni; mire természetesen legajánlatosabb az volt, ha növendékeit az *agyag, carton* és *fa* technikája útján olyan tárgyak készítésére szoktatta, amelyeknek szép formájában a munkálkodó ifjuság ízlése kellőleg iskolázódhatott.

Nem is szólván arról, hogy egy carton-ládikának, mappának vagy faládának, zsámolynak, léniának stb. elkészítésével az iskolás fiú egy nagy sorszámmal kellő használatára szokik, melyek őt ügyessé, alkalmazhatóvá teszik, melyek gyakorlati érzékét fokozzák, sőt magát életrevalóságában izmosítják. Az efélék igazságát mai nap bizonyítani sem kell és a tanító szemében minden már régi idők óta magától értetődő valami, amire őt nevelési tapasztalatai tanítják.

Hanem hosszú időig kellett a tanítónak küzdenie, míg a társadalom és az állam kiáltó szavát megszívlelte. Valljuk be, hogy az állam és a társadalom, ha valahol csak törődni kezdett az általános kézimunka-oktatás eszméjével, nem a tanítók ösztönzésére kísérelte meg a kézimunka-oktatást az általános nevelés keretébe fölvenni, hanem jónak látta ezt az életben folyton nyilatkozó közszükségnek engedni. Ugyanis az utolsó évtizedekben az ipari nevelés lassan-lassan elvesztette középkori jellegét, t. i. kiköltözött a mesterember szűk műhelyéből a nyilvános köznevelés világos (minden értelemben világos) tantermeibe, azaz az iparoktatás olyan közügy lett, mint bármely más nyilvános kulturintézmény. Sőt rövid idő alatt olyan virágzó elemévé vált az ipari szakoktatás a köznevelésnek, hogy az ifjuság tekintélyes kontingense némely államban előszeretettel tódul a productiv munkára nevelő intézetekbe. Franciaország és Ausztria az ipariskolának klasszikus hazája lett az utolsó években és mindkét nép rajokban bocsátja világgá a jelesen képzett ipari munkásokat.

Azonban éppen az ipari szakoktatás egészséges kiépítése céljából elégtelennek nyilatkoztatták ki a dologhoz tudók az ifjuság azon készülségét, amelylyel az a szakiskolák ajtaján bekopogtat. Mindenfelé Európában elhangzott a panasz, hogy az ipari nevelés több általános ügyességet követel az ifjuságtól, mint a mennyit annak a népiskolai rajzitanítás eddigelé nyújthatott. Világszerte mindinkább hallhatóvá lett a követelmény, mely az általános kézi ügyesség céljából sürgette a kézimunka-oktatás felvételét, mely nélkül a népiskola — úgymond Grunow dr. a berlini iparmúzeum igazgatója — csak félmunkát végez az általános alapnevelés érdekében.

Igy történt, hogy a 80-as évek folyamán több állam, belátván a kérdés plausibilis voltát, egészen radikális uton, a törvényhozásnak segítségével kimondta népiskoláira az általános kézimunka-oktatás kötelező voltát. Így tett első sorban Franciaország, Norvégia és több német állam. Mai napig annyira vannak e népek e rendű törvényeik végrehajtásában, hogy az említett országokban keresve kell keresni valamire való népiskolát, mely megfelelő műhelylyel ellátva ne volna. Ahol pedig az állam nem intézkedett, ott maga a társadalom igyekezett eleget tenni a közönség e követelményének és szebbnél szebb műhelyeket tart fenn, tanítókat és gyermekeket nevel cartonageban, fa- és könnyebb fémmunkában csupán azon dotációkból, melyeket az ügyért áldozó magánosok bőkezűleg nyújtanak.

Nagyot tévednénk, ha azt hinnők, hogy az egész áramlat ama félszegtörekvésnek, mely egy-két évtizeddel ezelőtt házi iparoktatás néven nálunk is kísértett, mondom annak a kísértetnek valaminemű folytatása volna. Távolról

sem szabad hinnünk, hogy az általános kézimunka-oktatás, habár az ifjuságot közhasználati tárgyak (ládika, zsámoly, könyvtok, ujságmappa, lénia) készítésével foglalkoztatja, hogy az ily közhasznú tárgyak értékesítésére is gondol. **Ments Isten!** Az ily szándékkal teljesen célját téveszti az eszme. Közhasznú tárgyak készítésére a tanítónak nem lehet más célja, minthogy fokozza a gyermekben a munkálkodás szeretetét; a mennyiben ismeretes lesz az a lelki momentum, hogy egy csinos tárgy birhatása, kivált a maga erején való elkészítése rendkívül sarkalja a gyermeket a tevékenységre. Tanító szemében még a legértékesebb tárgy is, mely az iskolai műhelyből kikerül, csak olyan értékkel bír, a milyennel bármely iskolai stilgyakorlat, amelynek könyvkiadó v. lapszerkesztő aligha tulajdonítana irodalmi értéket.

Az angol állami titkos nevelési tanács (Privy Council on Education) 1890. június 5-ről kelt az általános kézimunka-oktatásra vonatkozó rendeletében és népiskolákhoz szóló ily rendű utasításaiban világosan kimondja, hogy mi célja van a kérdéses eszme felvételével; utasítja u. i. a tanítókat, tanítsák az ifjuságot korának megfelelőleg: „A fa- és könnyebb fémmunkák számára szolgáló *közönséges szerszámok* használalára, még pedig „rajztanítással egybekapcsolva, t. i. a rajzok számára adott mérték után készíttessék el növendékeikkel a tárgyakat.“ E rendelet az egész törekvés célját kifejezi, amelyben általános ügyességet és konstruáló képességet tart szem előtt az ifjuság gyakorlati nevelésénél.

Ugyanez elv tudatában szólott annak idején Jules Ferry közoktatásügyi miniszter Franciaországban a kézimunka-tanítók nemzeti iskolája megnyitásakor.

„Az a kézimunka-tanítás“ — ugymond — „mely az iskolákban majd folyik, távolról sem lesz valamely határozott mesterségbeli szakoktatás, sőt kerülni fogja az iparosság minden speciális jellegét. Tisztán a kézműves foglalkozásoknak bizonyos fokig közös princípiumai lebegnek szemünk előtt“....

E néhány odavetett körvonalas had szolgáljon a kérdésben levő áramlat mai fejlődésének megvilágítására, magának a kézimunka-oktatásnak, az iskolai műhelynek fejlődése történetét, továbbá a kérdés körében zsidó férfiaknak (Salamon Otto, Abrahamson hajógyáros Svédországban, továbbá S. Hoffmann gazdag professzor, ki New-Yorkban muszka-zsidó gyermekeket nevel a maga költségén stb.) zsidó testületeknek munkálkodását, a „Deutsch - jüdischer Gemeindebund“-nak, továbbá a Hannoverában fennálló „Verein für Gartenbau und Handfertigungsunterricht in der jüdischen Volksschule zu Hannover“ kísérleteit — legyen szabad tisztelt szerkesztő ur engedelmével e lapok hasábjain más alkalommal bővebb sorra vennem.

Guttenberg Pál.

Egyöntetű hittani oktatás.

Összesen is csak ötödik éve vagyok tanító, ez idő óta mindig felekezeti iskolában működöm, természetes tehát, hogy azóta tanítom a hittant is, s mégis röstelve vallom be, nem akadtam eddig hittani könyvre, melyet nyugodtan adhattam volna tanítványaim kezébe; mert míg az egyik a hittanításnál sutba dobja a paedagógiát, addig a másik minden áron „modern“ akar lenni; az egyik fősúlyt fektet a bibl. történetre, míg a másik a liturgiát tekinti a népisk. hittanoktatás egyedüli tananyagának, a harmadik pedig valóságos vallás-filozófiát akar tanítani. Csak hasonlítsuk össze pl. a Grósz-félét a pesti izr. hitk. által kiadott hittani könyvvel, vagy pl. a Gömöri könyvét Havaséval, a Szép Lipótét pl. a Brett-félével, Zilzével stb., akkor fenti állításom igazolva lesz. Távol áll tőlem még a gondolat is, hogy elítelném az említett könyveket (nem is csekélységem illetékes arra), csak rá akartam mutatni a hittanoktatás terén uralkodó chaosra.

Gondolom azonban, hogy ezen baj okát ismerem, mert utóvégre is nem tételezhetni fel a hazai zsidó tanítóságról, hogy ne találkoznék, a ki az összes magyar-zsidó tanítóság felfogásával megegyező hittant szerkesztési képes ne volna; a baj forrása másutt, t. i. abban rejlik, hogy a zsidó hitközségek ugynevezett autonomiájának örve alatt sok helyütt (tisztelet a kivételeknek) önkénykedés folyik s a tanító azt kénytelen tanítani, a mi a Balbatimoknak tetszik s ugyancsak ez az oka, hogy a fentemlített, vagy az általában megjelent hittani könyvek talán abban a helységben, melyben az illető tkönyvíró működik helyesek, míg másutt nem.

De most ilyen a helyzet, s mert ezen a bizony szomorú helyzetben egyhamar segítve nem lesz, én az orsz. izr. tanítóegyesület hivatáskörébe tartozónak vélem a bajon segíteni, s egy hittankönyv szerkesztésével megbízni valamelyik jónevű tanítónkat. S épen ezen pontnál tartok attól, hogy tájékozatlanságomat árulom el, midőn ezen indítványomat megtenni bátorodom, nem tudom ugyanis feltételezni, hogy eddig ily irányú indítvány ne tétetett volna, de kérdem: miért nem valósul ez meg? Tankönyvszerkesztő — hál Istennek — volna; a fentemlített akadályok voltak eddig, s sajnos, lesznek ezentúl is; addig várunk, míg az akadályok elenyésznek; bűn annál is inkább, mert a tanítóegyesületnek, mely oly kitűnő másnemű tankönyvekkel tudta megajándékozni a felekezetet s a tankönyvirodalmat általában, egyenesen kötelessége odahatni, hogy a magyar zsidóság gyermekei ne nőjjenek fel hevenyészett, kapkodó, szervezetlen és — szertelen hitoktatás mellett. Az akadályoktól visszariadni nem szabad, engedje meg t. szerkesztő ur, hogy a hittankönyv anyaga s egyéb kellékei fölött egyleti lapunkban beható megbeszélés folytattassék s én hiszem, hogy igen sokan kapnak majd az alkalmon, nézeteiket s a helyi követelményeket elmondani; s a midőn aztán a megvitatás befejeződnek, az egész vitaanyagot át kellene adni egy szakembernek hittankönyv szerkesztése céljából.

Az erkölcsi jutalom mellett, úgy hiszem anyagi eredménye is volna e vállalkozásnak, mert kellő körültekintéssel s szakértelemmel szerkesztett hittani kézikönyvet bátran használhatna iskolájában mindegyik zsidó tanító.

Nagyon kérem t. szerkesztő ur, ha e szerény felszólalásomnak jogosultságát elismeri, azt közzétenni is méltóztassék; ha tévedek: követ ne dobjon rám, lehet ugyanis, hogy nem vagyok eléggé tájékozott a mulasztás okai felől, mert, hogy a zsidó tanítóegyesület eddig is nem szerkesztetett ily hittankönyvet, az, föltéve, hogy egyéb nagy okai nincsenek, legalább is mulasztás. A hibát tegyük minél előbb jóvá; jobb későn, mint soha. *)

Isten velünk!

Jászberény.

Szabó Adolf.

Helyreigazítás és visszapillantás.

Egyesületi lapunk érdekes szerkesztője a Tanügyi Értesítő f. é. 11. számában azon örvendetes tényről értesíti tagjainkat, hogy árvaalapunk immár 10,000 frtra szaporodott. Meg vagyok róla győződve, hogy e hirt minden hazai zsidó tanító örömmel fogadta és remélem tek. szerkesztő úr megengedi, ha az általános örömben mi veszprémiek is részt venni bátorodunk, noha több helyen azt sejteti, „hogy az árvaalap megteremtése körül szereplő „mi“ és tagjaink“ kifejezések a veszprémi tagokra nem vonatkoztathatók, lévén nekünk külön alapunk stb.

Hogy az indokolatlan szemrehányásokat és gyanúsításokat egyszersmindenkorra rólunk elhárítsam, kérem tek. szerkesztő urat, sziveskedjék alábbi soraimnak, melyekben az árvaház eszméjének eddigi fejlődését röviden kör-

*) Jövő számunk hozza a kellő felvilágosítást.

vonalozni akarom, a Tanügyi Értesítő legközelebbi számában tért engedni. De nemcsak a mi kedvünkért kérem soraim közlését, hanem szolgálatot vélek azokkal tenni a célbavett humanus intézetnek is.

Az árvaházra vonatkozó főbb adatok a következők: A veszprémmegyei izr. tanítóegyesület 1886. május hó 13-án tartott közgyűlésén elhatározta, miszerint egy alapítandó orsz. izr. tanítóárvaház érdekében mozgalmat indít. Ezen határozat azonban nem azt jelentette, hogy mi veszprémiek éreztük magunkat hivatva arra, hogy a nagy tőkét igénylő és sok fáradsággal járó intézményt megvalósítsuk, nem, mi csak az arra hivatott körök figyelmét akartuk felhívni és ezek útján a szerencsétlen árvák sorsát enyhíteni. Ezen intenczióknak megfelelően megkértem egyesületünk akkori elnökét, boldogult Szántó Eleázárt, hatna oda, miszerint az orsz. izr. tanítóegyesület 1886. évi augusztusban tartandó közgyűlés tárgysorozatába az árvaház ügye is felvétessék. Hogy a közgyűlésen akkor résztvett kartársak többsége mit határozott e tárgyban, azt világosan megmondja a T. É. 1887. évi 12. számában az egyesület elnöke. Említett számban ugyanis Szántó ezeket írja: „Az orsz. izr. tanítóegyesület 1886. évben tartott közgyűlése utasította a központi választmányt, hogy a kérdést tanulmányozza.“ Ugyanazon szám más helyén: „A központi választmány ez irányban nem tett semmit.“ Ezen utóbbi kijelentés, mely előttünk, veszprémiek előtt, már ismeretes volt, még mielőtt azt kinyomtatva láttuk, késztetett a tett mezejére lépni. Az eszmét agyon tanulmányoztatni nem akarván, hozzáfogtunk a munkához. Gyűléseztünk, tanácskoztunk. Sok utánjárással és szabad időnk nagy részét az ügynek szentelve, megalakítottuk Veszprémben az árvaalapot gyűjtő bizottságot és végre 1887. október havában több ezer példányban szétküldött felhívásokban felkértük a hazai tanítókat, hitközségeket és egyes kiváló hitsorsosokat, az ügy támogatására. Felszólalásunk a legtöbb helyen kedvező fogadtatásban részesült; sok kartárs kezdeményezésünket lelkesedéssel üdvözölte és az ügy támogatását megígérte, de akadtak olyanok is, kik felhívásainkat el sem fogadták, vagy nyíltan, hirlapokban és folyóiratokban a célbavett intézmény ellen nyilatkoztak. Ezen utóbbi és egyéb kellemetlen tapasztalat azonban nem tántorított meg bennünket, hanem minden rendelkezésünkre álló eszközt felhasználva, igyekeztünk az eszmének minél több hivat és pártolót szerezni. Ebbeli fáradozásunk nem veszett kárba, a mennyiben a befolyt kisebb nagyobb adományokon kívül akadtak kiváló férfiak, kik több tekintetben az árvaház ügyének nagybecsű szolgálatot tettek. Hogy csak néhányat említsek, hálával tartozunk dr. Bánóczi József tanár urnak, ki mint a M. Zsidó Szemle akkori szerkesztője, a folyóiratban ügyünket melegen felkarolta, Barna Jónás urnak, ki szintén kitűnő tollával igyekezett az intézménynek szolgálni, szeretett és m. t. tanáromnak Lederer Ábrahám urnak, ki e sorok íróját is az árvaház melletti kltartásra buzdította és kinek helyeslő nyilatkozata — megvallom, — nem egy gúnyos észrevétel és megjegyzésért kárpótolt stb. Ezen nyilatkozatok és fáradozásunk daczára az árvaház ügye ez időtájtban különösen a fővárosban nem igen hódított tért, mit azon tény is bizonyít, hogy egy igen t. kartárs, ki utóbbi időben az árvaház ügyének egyik leglelkesebb szószólója, még az 1889. évi aug. hóban megtartott orsz. izr. tanítóegyesületi közgyűlésen egy határozati javaslatban kimondani kívánta, hogy: „az árvaház megalapítására ez időszert nincs szükség.“ Ugyanezen közgyűlés elejtette amaz indítványomat, mely szerint az orsz. izr. tanítóegyesület évenkénti jövedelméből 200 frttal gyarapítsa az árvaház alapját. De több évi kltartásunk az ügy mellett és azon körülmény, hogy a vidéki körök is mind jobban az eszmét felkarolták, a központra is némi hatással volt és 1889-ben a központi választmány már elhatározta, hogy az orsz. egyesület céljaira teendő minden nagyobb adományból bizonyos százalék az árvaalaphoz csatoltassék. Bold.

Szántó is belátva az eszme életrevalóságát, az 1889. évi T. É. 12. számában ezeket írta: „Szükséges továbbá, hogy az árvaház ügye el ne ejtessék. Gyűjtünk mint a méhek, hátha majd akad nagyjaink között egy-kettő, kik nagyobb alapítvánnyal szent ügyünket előbbre viszik.“ A fordulóponthoz azonban ügyünk csak Ozer Zsigmond úrnak 1890-ben elnökké történt megválasztásával jutott. Az új elnök „Munkaprogramm“-jában az ügyre vonatkozólag így nyilatkozik: „Gondoskodásunk tárgyát az árvaház ügye is fogja képezni. Meggyőződésem szerint ez az eszme nem a nagyzás ábrándja. A kik megpendítették, nem úgy képzelték a dolgot, hogy árváinknak a fővárosban egy fényes, minden komforttal berendezett palotát fogunk emelni, hanem gondoltak egy szerény hajlékra valamely vidéki városban, vagy épen a családi rendszerre . . . az ügynek előbbrevitelét kell, hogy minden tagja az egyesületnek szent kötelességének tartsa.“ És minthogy Ozer ur programjához híven járt el és a központi választmány is ez időben komolyan hozzáfogott az árvaügy előbbreviteléhez, mi veszprémiek, érkezettnek láttuk az időt arra, hogy engedjük át e téren a vezérszerepet azoknak, kiknek mi azt kezdettől fogva szántuk. Benső megelegedéssel látjuk, mily lelkesedéssel szolgálják egyesületünk élén álló férfiak azon intézményt, melynek érdekében több éven fáradoztunk és melyet a feledés tengerébe merülni nem engedtünk.

Már a fentebbiekből is, a t. olvasók megtudhatják, hogy mi veszprémiek külön alap kezdésére soha sem gondoltunk. Ezen téves nézet valószínűleg onnan eredt, hogy mi eddig a Veszprémben gyűjtött összeget a központba be nem szolgáltattuk. Erre vonatkozólag Csajági alelnök úrnak a következő felvilágosítással szolgálhatok. Mi a Veszprémben gyűjtött összegnek — mely mellesleg megjegyezve a veszprémi takarékpénztárban van gyümölcsözőleg elhelyezve — Budapestre leendő küldését mindaddig, míg az első 10,000 frt e célra össze nem gyűl, sem sürgősnek, sem szükségesnek nem tartottuk. Mindazonáltal, midőn f. év elején bold. Szántó e tekintetben több magánlevélben hozzám fordult, helybeli kartársaimmal egyetértve a veszprémi árva-alapot gyűjtő bizottság működését beszüntettük, megcsináltuk a végelszámolást, a takarékpénztári könyvet ezután is Krausz József, a veszprémi hitk. alelnök őrizetére bíztuk és a bizottsági tagokkal együtt elhatároztuk, hogy a nálunk gyűjtött adományokat, bizonyos jogok fenntartása mellett, a központnak beszolgáltatjuk, de ki lett mondva egyuttal, hogy fenntebbi határozat foganatosítása előtt a veszprémmegyei izr. tanítóegyesületnek, mint a dolog kezdeményezőjének, bejelentendő. E közben történt, hogy városunk nagy része a tűz martaléka lett és ennek folytán sokan közülünk magán ügyeivel lévén elfoglalva, a gyűlést meg nem tarthattuk, a pénznek a központba leendő beszolgáltatását be nem jelenthettük s kizárólag ez okból van az árvaház-alap javára általunk gyűjtött összeg még most is Veszprémben, biztos helyen gyümölcsözőleg elhelyezve. De biztosíthatom tek. szerkesztő urat, hogy mi sem találjuk egyedüli gyönyörünket abban, ha az alap fokozatosan emelkedik, sőt óhajtjuk, hogy szükség esetén az minél előbb a szent célnak megfelelően gyümölcsöztessék.

Befejezésül el nem mulaszthatom, hogy e helyen egy, bár csekély jelentőségű tényre, rá ne mutassak. Annak idején, mikor Veszprémben a mozgalmat megindítottuk, kidolgoztam az árvaház-alapot gyűjtő bizottság eljárását szabályozó több pontozatot. Ezeknek IV. és VII. §-a szerint az árva-alapra gyűjtendő első 10,000 frtnyi tőke összeggyűjtésének határidejét 7 évre tűztem ki. S ime 1887. októberben küldtük szét az ábrádnak bélyegezett intézmény érdekében felhívásunkat, 1893. november 1-én pedig vesszük azon örvendetes hírt, hogy az első 10,000 frt már együtt van. Most tehát csak azt kívánom, hogy a következő 7 év lefolyása után alapunk legalább 100.000 frtra emelkedjék.

Adja Isten, hogy ugy legyen!

Veszprém,

Baum Fülöp.

(Benső örömmel fogja tudomásul venni hazánk zsidó tanítósa Baum úr érdekes nyilatkozatát. A becses adatokkal bővelkedő cikk fényes jelét mutatja az önzetlen munkálkodásnak s kartársi összetartozandóságnak. S már most csak arra kérjük íróját, hogy a viszonyok félreismerése folytán támadt nézetünket el ne ítélje. Örömmel tölt el bennünket, hogy évi zárlatunkban árvaalapunk izmosodását a lelkes veszprémiek adományaival dokumentálhatjuk.

Szerk.

A népoktatás új korszaka.

Deczember hó 5-én lesz éppen egy negyedszázada, hogy szentesítést nyert az 1868 : XXXVIII. törvényczikk, mely hazánk népoktatását ujjaalkotni volt hivatva. Sokat, nagyon sokat reméltek e törvénytől. És valóban, ha az ugyanabban a szellemben, melyben alkottatott, végre is lett volna hajtva, hazánk oktatásügye igen magas fokon állana. Akkor nem volna egy község sem népiskola nélkül; akkor egyetlenegy tankötelesről sem mondhatnók, hogy nem látogathatja az iskolát.

Sajnos azonban, e törvény nem lett úgy végrehajtva, mint az hazánk érdekében is kívánatos lenne és innen van, hogy még jelenleg is, midőn e törvény negyedszázados jubileumát ünnepeljük, a vallás- és közoktatásügyi miniszter azt a szomorú jelentést terjeszti az országgyűlés elé, hogy még 214 községnek egyáltalában nincs iskolája, hogy 1057 község csak a szomszédos község iskoláját látogathatja, mi szintén nem nagyon sokat ér és végre hogy még *egy félmilliónál több gyermek* egyáltalában minden oktatás nélkül nő fel.

E szomorú viszonyok okát leginkább hazánk rossz anyagi helyzetében kell keresnünk. Sokáig küzdött a deficizittel és ebben a korban a legnemesebb törekvéseknek is szárnyát szegték e szavak: „Nincs pénz!” Hogy államunk pénzügyei jobbra fordultak, gróf Csáky Albin miniszter évről-évre emeli budgetjét és különösen a népoktatás az, melyre figyelmét kiterjeszti, 9 tételre az idén 1,970.847 frt lett előirányozva vagyis *háromszázezer* forinttal több, mint a múlt évre. De a miniszter úr tovább megy, nem elégszik meg apróbb javításokkal, a bajt gyökeresen akarja orvosolni. E végből folyó hó 20-án jelentést terjesztett a képviselőház elé, melyben a jövőre nézve terveit előadja. E szerint hazánkban 1189 községben állami kisdedóvót és menedékházat, továbbá 500 községben 900 tanteremmel és ugyanennyi tanítóval ellátott *elemi* iskolát akar állítani. A kisdedóvók évenként 426 ezer forinttal, az elemi iskolák pedig évi 617 ezer forinttal terhelnék a költségvetést, nem számítva bele az új iskolaépületek emelésére és azok berendezésére szükséges összeget. E költségek még emelkednek, a mennyiben az óvónők és tanítók 50—50 forintnyi ötödéves korpótlékot kapnak. E korpótlék tiz év múlva tizenháromezer forintot tenne ki.

A miniszter e szép tervét mindenki igaz örömmel fogadhatja, mint fogadták a képviselőház és a lapok kivétel nélkül. Az örömet csak az az egy körülmény zavarja némileg, hogy Csáky gróf ez iskolákat tiz évi időszakra felosztva akarja létesíteni. Indokolja pedig ezt először is a kivitel nehézségeivel, másodsor, hogy az állam pénzügyei a gyorsabb eljárást nem engedik; és így 1895-től kezdve a létesítendő kisdedóvókra évenként 210 ezer, a népiskolákra 100—100 ezer forint több költség vétetik fel az államköltségbe. Így akarja Csáky gróf kiépíteni közoktatásügyünk igazán hiányos épületét és mindenki, ki a nép műveltségének fejlődését szíven viseli, csak az a kívánsága, hogy az sikerüljön is és hogy ne maradjon, mint eddig is számtalan sok szép ideával történt,

csak papíron. De hogy ez nem fog megtörténni, arra nézve biztosítékot nyújt gróf Csáky miniszter eddigi működése.

Most hogy benne vagyunk a tanügyi politikában, talán nem lesz érdektelen egy-két sorban a képviselőházban folytatott közoktatási vitát megismertetni. Mint minden évben, úgy az idén is beszéltek az *ingyenes népoktatásról, a népiskolák államosításáról* és több ilyen, nagyon szépen hangzó, de keresztül nem vihető tervekről. Hiszen az államnak örülnie kell, hogy a felekezetek megosztják vele a terhet és iskolákat tartana fenn, csak az államnak arra kell ügyelni, hogy ez iskolákban — ne úgy mint az nálunk, sajnos, még sok helyen nem történik — hazafias szellem uralkodjék és az állam nyelve taníttassék. És ez legtöbb esetben a tanítótól függ és ezért nagyon helyes volt az az eszme, melyet egy képviselő megpendített, hogy a *tanítóképzés államosítsék*. Ez természetesen nem úgy értelmezendő, hogy csakis az állam tartson fenn tanítóképzőt, hanem hogy, mint az Franciaországban is történik, csakis az államnak legyen jogában tanítóképesítő oklevelet kiadni. E terv könnyen kivihető és igazán csak üdvös lehet, emelné a tanítóképzés ügyét is és eltávolítaná a tanítói pályáról azokat, kik nem oda valók.

Adler Simon.

A „Zsidó Ifjusági Lap“ kérdéséhez.

I.

Ha felmerül egy kérdés, mely hasznosságánál, szükségességénél, vagy csak érdekességénél fogva is magára vonja a figyelmet, czélszerű felőle gondolkodni. Ha a kérdést megoldani kell, jó azt minél több oldalról megvizsgálni, mielőtt életrevalósága felett döntenek. Ha zsidó ifjusági lap létesítéséről van szó, először is vigyük dűlőre, kell-e ilyen lap? Erre könnyű a felelet: *Igen is kell.*

Ha van kath-, protestáns gyermeklap, akkor legyen zsidó irányú is (? Szerk.)

Minden közművelődési intézmény virágzása, anyagi helyzetétől függ, legyen az bár irodalmi, vagy másnemű vállalat. Igen kétséges dolog zsidó ifjusági lap egy szegény tanító kezében, ha olyan anyagi biztosítékot nem nyújt, a milyennel más ifjusági lap rendelkezik. Az „*En Ujságom*“ pl. egy elsőrangú könyvkereskedő vállalata, mely nem átal semmi módot a lap terjesztésére. Még a regények is, melyek a cég kiadásában jelennek meg, hátukon hordják az „*En Ujságom*“ propagandáját.

Ép így áll a „*Kis Lap*“ ügye. Mi módon terjeszti a „*Magyar Hirlap*“ gyermeklapját, az tudvalévő. Bármily ellentétben is állanak ezen anyagi dolgok — első perczen — azon poetikus lelkű egyének szemei előtt, kik a zsidó ifjusági lap létesítésének eszméjét osztják, még sem tagadhatják, hogy egyelőre ez a legszükségesebb kérdés: Vajjon mikép lehetne úgy terjeszteni e lapot, hogy a közönség kezébe jusson, ne pedig a kiadóéban maradjon? Vagy pedig csekély előfizetők miatt az első évfolyam felében megszűnjék.¹⁾

(Schäffer tanító úr a mult számban kifejtette, mi módon lehet terjeszteni.)

Első sorban tehát nem író, hanem áldozatkészség kell. Miután az eszme a tanító világban támadt, ebben a körben kell a támogatót is keresni. Erre bizonyára leghivatottabb az „*Orsz. izr. tanítóegyesület*“, mely úgy anyagilag, mint erkölcsileg képes — áldozatra. De nem lehetetlen, hogy ami kezdetben

¹⁾ A terjesztés módja felette fontos, sikerre mégis csak akkor lehet számítani, ha a lap tartalma közel jár azon ideálhoz, melyet ifjusági lapok tekintetében jeles paedagogusok állítottak fel.

áldozat, később nem-e dicsőség? És nincs mit restelni benne, ha anyagi haszonnal jár!

Mikor már ilyen izmos külsőt öltött az eszme, akkor azután lehet a szellemével foglalkozni. (*Megfordítva. Szerk.*)

De hát okvetlen szükséges, hogy a zsidó ifjusági lap más legyen, mint a többi gyermek lap? A gyermekvilág lelkébe okvetlen belopódnak a különbség? ²⁾

Nem kell, hogy a zsidó ifjusági lap elszigetelt legyen, melyből csak zsidó gyermek olvashat. Ne legyen az könnyű modorban írt vallásgyakorlat gyermekek számára, ne tankönyv.

Lehet hasznos ismereteket közölni, anélkül, hogy tanítanak, lehet vallási dolgokat közölni, anélkül, hogy más vallású gyermekek elől a lap el legyen zárva.

A szülőktől, a tanítóktól tanuljon a zsidó gyermek hittant, vallást, bibliai történetet, nem a mulattatására készült lapban.

Ha zsidó ifjusági lap megindul, úgy hiszem, annak sem kell más misziót teljesíteni, mint más ifjusági lapnak, t. i. a szívet nemesíteni, a képzeletet szép eszmékkel megtermékenyíteni és felébreszteni az érdeklődést jó olvasmányok iránt. ³⁾

Lehetetlen, hogy a magyar zsidó tanítók ne tudnának egy-egy kor színvonalán álló gyermeklapot szerkeszteni. Igaz, nem kell, hogy minden paedagogus író legyen, de *kell*, hogy minden író paedagogus legyen. Ha igaz, hogy gyakorlat teszi a mestert, akkor igaz, hogy a tanító tud legjobban szólni a gyermekhez, eszéhez, szívéhez, ő ismeri kedélyvilágát — tudja mi kell neki. ⁴⁾

Benedek Elek soha sem tudott volna elragadtatni gyermektárczáival, ha nem közvetlen gyermekei közt szerezte volna tapasztalatait.

Azt hiszem, sok szunnyadó tehetség ébredne serény munkára a tanítók közt, ha mód nyujtathék nekik a gyermekek számára írni.

De még ha a tanítók közt nem találkoznék egy sem, ki gyermeklap szerkesztésére vállalkoznék, van hála Istennek annyi kiváló zsidó író és költő, hogy ha csak minden második támogatná az új lapot, akkor is jónak kell lennie. Ott van Ágai, Radó Antal stb. Tábori Róbert, ha jól tudom, szerkesztője egy ifjusági lapnak. Hogy hány zsidó író van, ki a gyermek szájaize után tud írni, azt nem kell mondani. Nem azt kell kívánni, hogy támadjanak, hanem hogy feltámadjanak! Nem tudok ellentállani a váagnak, előhozakodni először is a tavaly megjelent „Kis Almanach”-chal, melyben nem egy zsidó író bizonyosságul szolgálhat, hogy tud az ifjuságnak írni. A tanítók közül jut eszembe egy, kinek ifjusági iratai a legkényesebb izlés, a legszigorúbb ítélet alól is dicsőséggel kerülnek ki. Ismerem a selmeczi zsidó iskola igazgatóját, az olyan bájos kis költeményeket ír, hogy bizony jó lesz róla megemlékezni, ha életre kel az új lap.

Egy margit-szigeti séta alkalmával, a lehető legderültebb hangulatban, hogy-hogy nem, zsidó ifjusági lapról beszélgettünk Komor urral, kinek azonban csak neve komor, amit az bizonyít legjobban, hogy a kellemes külbehatások (valószínűleg) arra a tréfára indították, hogy így szólt: „Kisasszony szerkeszszünk zsidó ifjusági lapot.”

En azt hiszem, hogy ha majd egész komolyan kéri a segítséget a leendő laphoz — ő sem tagadja meg, már csak azért sem, mert ő is közel áll a zsidó tanítókhoz.

¹⁾ Bizony né!

²⁾ Szent igaz! S előbb mégis azt kívánta, hogy legyen zsidó lap.

³⁾ Ezt nem tagadja senki. De nagy a különbség gyermekhez szólni s számára írni.

Végül még bocsánatot kérek, hogy „műkedvelő“ tanító-létemre a felkentak közé tolakodtam.

Schön Hermina.

(Tudjuk jól, hogy számos zsidó író van, ki gyermekolvasmányok teremtésére hivatással bír. De a t. kisasszony is azt mondja, hogy a zsidó gyermeklap ne legyen tartalomra más, mint a többi; ne tartalmazzon pusztán „hitant, vallást, bibliatörténetet“. Mi célja van tehát a speciális lapnak? Az, hogy zsidó írók találkozó helye legyen? A zsidó írónak más feladata is van nemzetével szemben. A tanítónak, a költői hajlamokkal bíró tanítónak dolgozatát pedig szívesen fogadja bármely lap. Sajnálattal bár, de újra is ki kell jelentenünk, hogy a különben ügyesen megírt, szellemes cikk elolvasása után is az a véleményünk: *hogy zsidó lap kiadása mostanában kivihetetlen; — célja nincs.* Más szempont alá esik a zsidó önértéket támogató történelmi sat. könyvek kiadása. Erről közelebb! Szerk.)

II.

Az „Értesítő“ f. é. novemberi számában Schaffer Lipót kartársunk „M. zs. ifjus. lap“ czimen cikket írt, melyhez következő szerkesztői megjegyzést fűztem:

„Tán meg is előztünk másokat! A terv technikai kivitele nem igen ütököznék nehézségekbe. Más szempont alá esik a szerkesztés. Jó pedagógus, még nem jó író s különösen nem ifjusági író. A már megindult, de csakhamar megszűnt zs. ifjus. ujságok sorsa mutatja, hogy tanító-ember abba a hibába esik, hogy a tanítást az irodalomba is átviszi; már pedig ezt a gyermek hamar megunja, Költőt, ki zsidó-tárgyu elbeszéléseket, regéket, s más eféléket a gyermek szájaize szerint tudna írni, jelenleg nem ismerünk. Adja Isten, hogy minél előbb támadjon. Mi örülnénk neki legjobban.“

Egyéni meggyőződésemenek viszhangja vala. Nem gondolva személyekre, egyedül tapasztalatim alapján szerzett ítéletemet írtam le. Ez lehet helyes is, nem is, de sértőnek ugyancsak nem mondható. Sajnálom, hogy az általam őszintén tisztelt Halász Náthán igazgató úr nem így nézte a dolgot, mert barmulatomra az „Egyenlőség“ f. é. 46. számában reflektálva a fenti megjegyzésre, azt állítja rólam, hogy ártatlanul csipkedem; — önmagára, mint volt szerkesztőre vonatkoztatván a tanító emberre tett észrevételt. Egyben hiteles okmányyal — a pesti izr. hitk. tantestület II. osztályának átiratával, igazolja, hogy az általa szerkesztett zs. ifj. lap jó volt s csak a zsidó tanítók tulnyomó részének indolenciája okozta a lap megszűnését.

Röviden im ez a válaszom:

Fentartom szerkesztői megjegyzésemenek minden pontját.

Köszönetet mondok Stern Ábrahám tanár úrnak azért, hogy az átírat szerkesztésével segítségemre jött, ékes szóval bizonyítván, hogy H. úr lapja a hitoktatásnak kiváló segédeszköze vala. Ezt én se tagadtam, de „szakértelmem“ ifjusági lapról más ideált alkotott.

Közönnyel — legalább a fővárosi kartársakat — nem igen lehet vádolni. Hogy többet ne említsek, az ügyosztály átírata a kartársi szeretet örök-szép bizonyítéka marad mindenha.

Tán még sem egyedül közöny szüntette meg a lapot?

Megértettem az „ártatlan csipkedés“-ben rejlő czélzást. Első előfizetője valék a M. zs. ifj. lapnak. Tán az volt bűnöm? Szerk.

Felhívás a magyar izraelita tanítókhoz!

Minden hazai tanító, akár a napi sajtó; vagy a szaklapok útján, de különösen a „Néptanítók Lapja“ révén tudja, hogy a milléniumi kiállításon a népiskola fejlődése is szemlélhető leszen, de azt, hogy e csoportban a zsidó

népiskola külön figyelemben részesül, nem igen tudhatták az érdekelt felekezeti tanítók és alulirottak is csak akkor vettük ezen örvendetes tényt tudomásul, midőn az orsz. izr. egy. közp. választmányának november hóban tartott ülésén Dr. Kohn S. főrabbi, mint az országos millenniumi bizottság tagja erről az egyesületet értesítette és megkérte, hogy az orsz. bizottság ebbeli törekvéseit szakértelmével támogassa. A közp. választmány alulirottakat küldötte ki az ezen irányban való teendők megállapítására.

Ennek értelmében teljes bizalommal fordulunk t. kartársainkhoz a közelben és a távolban, járuljanak hozzá, hogy a magyar-zsidó iskola fejlődése minden fokozatán a millenniumi kiállításon bemutatható legyen; mire nézve szükségesnek tartjuk hogy a következő kérdésekre kapjunk kimerítő feleletet:

I. Az iskola.

Mióta áll fenn a mostani iskola? Milyen épületben tanultak a gyermekek ezen iskola felépítése előtt? Mi volt a községükben levő legrégibb iskolának czíme? Ki alapította? Kik járultak alapításához? fentartásához? Melyek a legrégibb taneszközei? az iskola butorzata? Voltak-e a héber tantárgyaknak külön eszközei? Mi maradt fenn azokból? Milyen tanszereik voltak 1868-ig? Ki gondozta az iskolát? Ki tisztogatta az iskolatermeket? Hányszor tisztogatták alaposan? Volt-e az iskolának könyvtára? Irattára?

II. A tanító.

Ki választotta meg a tanítót? Hogyan választották meg? Volt-e írásbeli szerződés? Mi volt a tanító kvalifikációja? Ki állapította meg ezen kvalifikációt? Hol szerezte a tanító a tanításra való ismereteit? Ki ügyelt fel a tanító működésére? Magánéletében kellett-e hívatására tekintettel lennie? Minő szerepe volt a községben? Részesült-e a községekben nyújtani szokott beneficziумokban? A község részéről meg volt-e szabva és mely irányban a rabbihoz való viszonya? Ha több tanító volt, egyenrangúak voltak-e? Mennyi volt a fizetésük? Mikor és hány részletben kapták azt?

III. A gyermekek.

Hány éves korukban vették fel a gyermekeket az iskolába? Mennyi tandíjt fizettek a gyermekek? Voltak-e tandíjmentesek? Kihez kellett a szülőnek a tandíjmentességért folyamodni? Miféle tankönyvek voltak a gyermekeknek? Volt-e órarend? Volt-e tanterv szerint felosztva a tanítási anyag? Kaptak-e a gyermekek házi feladatokat? Miféle tantárgyakból kaptak? Mi volt a tanítás nyelve? Hány óraker kezdődött az oktatás? Hánykor végződött? Voltak-e óra közti szünetek? Melyek voltak a heti rendes szünetnapok? Az ünnepek? A nyári nagy szünetek? Ünnepnapokon tartottak-e a gyermekekkel külön isteni tiszteletet? Meddig tartott az iskolázás? Fiúknál tovább tartott-e, mint a leányoknál? Egy tanteremben ültek-e a fiúk és leányok? Tanultak-e a leányok külön kézi munkát?

Mi módon történt a fegyelemtartás? Melyek voltak a büntetés nemei? Voltak-e jutalmazások? Miben állottak?

Voltak-e gyerekjátékok? Melyek azok? Voltak-e évváró vizsgálatok, vagy félévenként tartották-e a vizsgálatokat? Hogyan folyt le az ilyen vizsgálat? Kaptak-e a gyermekek bizonyítványt? Ki írta azt alá? Kiváló tehetségű tanítványok kaptak-e ösztöndíjat? Jártak-e más felekezetbeli tanulók a zsidó iskolába? Mely erkölcsi hibák fordultak leginkább elő a tanulóknál? Vezettek-e naplót? Fordultak-e elő igazolatlan iskolamulasztások?

Szép volna, de nem kívánhatjuk, hogy egy tanító adjon minden kérdésünkre feleletet, azonban, ha az egyik társunk különösen a taneszközökre, egy másik az iskolák alapítására nézve ad kimerítő adatokat, úgy a bizottság a régi zsidó iskola híu képét összeállithatni fogja.

Azonban a millenniumi kiállítás nem érheti be írásbeli feleletekkel, ide a tárgyak szükségesek. Számított ezen körülménnyel is az alólírott bizottság és elhatározta, hogy a tanítók által beküldendő tanszereket, tankönyveket, rajzokat, képeket sat. felelősségébe fogadja, a kiadásokat, minők póstadíj stb. megtérítheti úgy, hogy t. kartársainknak csak erkölcsi hasznuk, de anyagi kárunk ne legyen. Köszönettel fogadjuk, ha egy-egy tankönyv vagy taneszköz hollétéről és megszerzésének módjáról tudósítanak.

Bátorkodunk figyelmeztetni, hogy itt minden tartózkodás nélkül a tényeknek igazán megfelelő válaszokat adjunk. Nincs okunk sem a jesibát, sem a chédert szégyenlenünk, sőt minél hivebben adjuk ezen intézményeket, annál nagyobb szolgálatot teszünk úgy a közügynek, valamint felekezetiünknek.

És akarunk *nagy* szolgálatot tenni, mert édes hazánkért tesszük, tesszük a magyar kulturának, melynek egyik sok századon át vadon nőtt cserje növényének épen maradt hajtásait most beoltjuk a hazai mivelődés ezredéves nemes törzsökébe; tesszük hitfelekezetiünkért, melynek honfui lángoló szeretetét és a magyar nemzethez való simulását éppen azzal bizonyítjuk, ha az erre szolgáló leghívebb bizonyítékokat azon jesiba v. chéder falai közül hozzuk, melyekről eddig a nagy világnak egészen hamis fogalma volt, végre tesszük az országos izr. egyesület jó hírének emeléseért, a melynek jó soká nem lesz ily kedvező alkalma, hogy megmutassa minő magasztos célokért küzd.

Schön József,
a bizottság jegyzője.

Dr. Bánóczy József,
a bizottság elnöke.

Csajági Béla,

Málnai Mihály,

Barna Jónás,

Stern Ábrahám,

bizottsági tagok.

V i d é k.

Felvidéki fiókkör.

Mióta országszerte az orsz. magy. izr. tanító-egyesületnek fiókkörei alakultak és ezek sikeres működését figyelemmel kísérjük, számos zsidó tanító kebelében ébredt fel a vágy ily fiókkörök tagjává lenni. Csekélységem is érezte a felvidéken a fiókkör hiányát és évekkel ezelőtt felszólítást intéztem a szomszéd megyékben lakó kartársaimhoz, hogy nem volnának-e hajlandók itt a felvidéken is fiókkört alakítani.

Szükségtelennek tartottam az eszmét nagy lére ereszteni, föltettem, hogy hamar tömörülünk, hogy tanügyünk érdekeit önzetlen buzgalommal és vállvetve előmozdítjuk. De a kapott válaszok némelyikéből elkeseredettség, kishitűség és — valljuk meg az igazat — gyanusítások ríttak ki.

Fájdalommal tapasztaltam, hogy némelyek a mások működését a bizalmatlanság torzító szemüvegén keresztül nézik.

Azóta egyesületünk szép föllendülésnek indult; megtanultuk egymást becsülni; buzgalom uralkodik mindenütt az anyaegylet és a magyar-zsidó tanügy iránt. Árvaalapunk is már annyira növekedett, hogy kamatjából segílyt is nyujthatunk.

Ezen körülmények tekintetbe vételével ismét felébredt a fiókkör alakításának vágya, nemcsak nálam, de alkalmam volt az utolsó nyári szünetben egy szomszédmegyei derék kartárssal ez ügyben beszélni, ki hajlandónak nyilatkozott a felvidéki fiókkör létrejöttén tőle telhetőleg közreműködni. Mutassuk meg mi felvidéki tanítók is, hogy úgy a közügy, valamint a saját jól felfogott érdekünkben hajlandók vagyunk a munkatérre lépni. Ülünk össze mi is tanulni és tanítani, felbuzdulni és buzdítani és akkor tápláljuk a reményt, hogy a hitközségi előjáróságok és szülők közönye, a mit még itt-ott találunk, meg fog szünni.

A mult évben, midőn a zsidó tanítók fizetésének rendezése érdekében több oldalról lelkes felhívások küldettek szét, mi is mozogni kezdtünk. Ez ügyben Rózsahegyén az ottani kartársak meghívására Liptó-, Árva- és Turócz megyék tanítói részint személyesen, részint írásilag jelentkeztek, mondhatjuk, hogy e rögtönzésnek is volt némi foganatja.

Fel tehát Szepes, Liptó, Árva, Turócz, Trencsén sat. zsidó tanítói, nyilatkozatok, vajjon hajlandók vagytok-e fiókkörre alakulni, hogy anyaegyletünk erejét gyarapítsuk és felekezeti tanügyünk érdekeit előmozdítsuk. *)

Liptó-Szt-Miklós.

Kacz Henrik, v. vál. tag.

EGYLETI ÉLET.

A közp. választmány üléseiből.

November hó 9-én a közp. választmány jól látogatott és érdekes ülést tartott, melyről a következőben teszünk jelentést.

Jelen voltak elnöklő Kornfeld Gyula, Dr. Kohn Sámuel diszelnök, Adler Simon, dr. Bánóczi József, Bárd Rezső, Barna Jónás, Csajági Béla, Dallos Mór, Győri Adolf, Kondor Ignác, Dr. Málnai Mihály, Reif Jakab, Révai Miksa, Schichtancz Ármin, Schön József, Stern Ábrahám, Tolnai J. Béla és mint jegyző Morgenstern Jakab.

1. Dr. Kohn Sámuel a millenniumi kiállítás ügyében arra kéri a választmányt, járulna hozzá célravezető módon, hogy a magyar iskolaügy történeti fejlődésének szemléltetését célzó kiállítás keretén belül a zsidó iskola fejlődése is, a mennyire csak lehetséges, szemlélhető tárgyakkal legyen képviselve.

Szóló indítványozza, hogy a választmány felhívással forduljon az ország zsidó tanítóságához, kérvén őket, jelentsenek be az ily kiállításra esetleg alkalmas tárgyakat.

A választmány ez indítvány értelmében határoz és a felhívás szerkesztésével, valamint egyéb, ez ügy sikeres megoldását célzó munkálatok végzésével egy albizottságot küld ki, mely a következő tagokból áll: dr. Bánóczi József mint elnök, Csajági Béla, Barna Jónás, Schön József és Stern Ábrahám mint tagok.

2. Elnök indítványára a választmány azt is elhatározza, hogy az egyesület maga is mint kiállító fog résztvenni a millenniumi kiállítás tanügyi versenyében és az ügy tanulmányozására és javaslattételre kiküldi Reif, Málnai és Bárd választmányi tagokból álló hármass bizottságot.

3. Hogy Fehérmegyében az egyesület zászlaja alatt egy új kör megalakult és hogy hasonló czélú kör N.-Kanizsán is alakulóban van, a választmány nagy örömmel vette és hálás köszönetét fejezi ki jegyzőkönyvileg dr. Steinherz Jakab székesfehérvári és dr. Neumann Ede n.-kanizsai főrabbinak, mint a kik e tanítói körök létesítést kezükbe vették és sikeresen vezetik.

4. Dr. Bánóczi kérelmére a választmány Halász Náthán urnak a szidur fordítására adott határidőt meghosszabbítja és pedig f. évi deczemberi választmányi ülésig.

5. Jókai Mór koszorus költő jubileuma alkalmával az egyesület is hódoló tiszteletének jelét adja a kiváló költő iránt. Ugyanis a közgyűlés utólagos jóvá-

*) Kész örömmel adtunk helyet érdemes tagtársunk felhívásának; mégis a biztos cél elérésére más módot tartunk kívánatosnak. Czélszerű volna a kanizsai s székesfehérvári kartársak nyomát követni. Kiváló tekintélynek örvendő kartársunk könnyű szerrel nyerhet meg eszmének hódoló néhány tanítót; közös felhívást bocsájtanak ki az 5 megye területén, sőt a tanítókat egyenként is meghívják egy legalkalmasabbnak látszó helyre. Fontos dolog az előkészítő bizottság összeállítása, nehogy érdemes tagok kimaradjanak. A mozgalomtól rabbinak, előjárónak nem szabad távolmaradni. Szerk.

hagyása reményében a választmány az egyesület törzsvagyonából 1000 frtos alapítványt létesít Jókai Mór nevére azon célra, hogy kamatjaiból rendes tagjait, kik valamely nemzetiségi vidéken a magyarság terjesztése körül kiváló érdemeket szereztek, az illető kir. tanfelügyelőség ajánlása folytán ösztöndíjjal jutalmazza. Az évenként 1 tanítónak nyújtandó ösztöndíj végleges odaitélésének jogát élte végeig Jókaira ruházza át az egyesület. Az alapítólevél ünnepélyes átadásával az elnökség bizatik meg.

6. Bánóczi az orsz. izr. tanítóképző-intézet tanári testületet pártoló tagnak jelenti be évi 5 frtnyi díjjal, Stern Ábrahám, dr. Kelemen Adolf n.-atádi rabbit szinte mint pártoló tagot évi 5 frttal; ugyancsak Stern Ábrahám jelenti, hogy dr. Hofmeister Bernát karlsbadi orvos díjmentes gyógykezelésben és eltartásban hajlandó évenként egy-egy magyar zsidó tanítót részesíteni. Tolnai pénztáros általános meglepetésre és szünni nem akaró éljenzések közt jelenti, hogy a bajai izr. tanítótestület sajátjából 200 frtot ajánlott fel az egyesület árvaalapja javára, mely összegnek felét már be is küldte,

Mindezen jelentéseket a választmány örvendetes tudomásul veszi és hálás köszönetének jegyzőkönyvileg adott kifejezést.

7. Össterreicher Miksa a pozsonyi izr. polg. iskola igazgatója (39 éves) és Szirtes Miksa Bajsán működő (30 éves) tanítók vétettek fel az egyesület kötelekébe mint rendes tagok. Bejelentetett még felvételre: Hajnal Adolf helybeli iskolaigazgató, dr. Simon Jenő keresk. akad. tanár, Simonyi Szerafin tanítónő és Barna Jakab fő- és székvárosi néptanító, kiknek a végleges felvételeket igazoló okmány csak akkor fog kiszolgáltatni, ha az alapszabályok követelte orv. okmányt beküldik.

Vége a választmány néhány tanítónak másodszori felvételét tárgyalta, mely ügy még folyamatban van.

8. Hat heti betegségély címen két tanítónak 30—30 frt szavaztatott.

9. A bibliai történet új kiadásának ügyében a választmány az elnökséget bízta meg a kellő lépések megtételével es egy kiadásra beküldött „*Német ABC és olvasókönyv*“ című munkának kézírata kiadatott a paedagógiai ügyosztálynak véleményezés végett.

10. A választmány nagy örömmel vette a zsidó irodalmi társaság létesítését célzó mozgalmat és hogy ez örömének addig is, míg a közgyűlés ezt talán hathatósabb módon tenné, anyagilag is kifejezést adjon, kijelenti, hogy mint rendes tag évi 8 koronával járul e társaság hazafias törekvéseinek megvalósításához.

11. Bein Károly matematikailag akarja kiszámítani, vajjon biztos alapon áll e vagyoni tekintetben egyletünk, azaz képes-e rendes évi jövedelmével minden eshetőséggel szemben is az alapszabályokban körülirt kedvezményeket tagjainak nyújtani és hogy számításait. megtehesse, kéri a rendes tagok korkimutatását. Minthogy az egyesület ily adatokkal nem rendelkezik, felhatalmaztatik az elnökség, hogy azokat a tagoktól bekérje és az ezzel járó költséget engedélyezi.

12. Az ügykezelésre vonatkozó pénztárosi jelentés kapcsán a választmány elrendeli, hogy Klein Jenő árvafiu részére begyűlt és ki nem adott összeg e fiu nevére helyeztessék el valamely takarékpénztárban. Ugyancsak a pénztári jelentés kapcsán elnök jelenti, hogy boldogult Szántó Eleázár sirjára felállítandó emlékkő költségeinek részbeni fedezésére a választmány által felajánlott összeget az özvegy nem kívánja felvenni; de köszönettel venné, ha az a már létező Szántó-alapítványhoz csatoltatnék. A választmány az özvegy e kívánságát teljesítendőnek tartja.

M e g h i v ó.

Az egyesületi elnökség elhatározta, hogy az 1868-iki iskolatörvény hozásának huszonötödik évfordulója alkalmából december 9-én, szombaton este

6 órakor, a VII. ker., sip-utcai iskola helyiségében, alkalmi felolvasással egybekötött ünnepélyes választmányi *ülést* fog tartani, a melyen halhatlan emlékü báró Eötvös József áldásos működéséről fog kegyeletesen megemlékezni. Az alkalmi felolvasást Barna Jónás polg. iskolai tanár, egyesületünk és annak központi választmányának egyik kiválótagja fogja tartani ezen cím alatt: *Mily kihatású volt az 1868-iki iskolatörvény a magyarországi zsidó iskolaügy fejlődésére?*

Ugyane célból az egyesület közlönye deczember hó végén díszszámban fog megjelenni, mely az ünnepélyes ülésen mondott beszédek fogja tartalmazni.

Midőn ezennel tagjainkat és a tanügybarátokat a jelzett diszülésre tisztelettel meghívjuk, kérjük, sziveskedjenek minél számosabban megjelenni.

Budapest, 1893. nov. 30.

Az elnökség.

Az O. I. T. E. Budapest és vidéke körének ülése.

A Budapest és vidéke köre f. hó 11-én ülést tartott, melyen a tagok igen nagy számmal vettek részt. Többek között dr. Kármán Mór, egyesületünk tiszteletbeli tagja, és számos vendég is volt jelen. Miután Stern Ábrahám, elnök, a gyűlés megnyitásakor a jelenvoltakat melegen üdvözölte a f. é. működés megkezdése alkalmából, Müller Adolf lépett a felolvasó asztalhoz és „az olvasás és írás tanítása az első osztályban” czimmal nagybecsű tanulmányt olvasott fel. A munkát, mely egy gyakorlati és ügyes tanítónak sok évi tapasztalatai alapján íratott, nagy figyelemre talált a hallgatóságnál, a mely a felolvasónak köszönetet is szavazott munkájáért.

Térszüke miatt a dolgot csak vázlatosan közölhetjük:

Felolvasó bevezetésében ismerteti azon különféle módszereket, melyek segítségével a népiskola legnehezebb tantárgyát, az olvasást, írást a múltban tanították. Bebizonyítja, hogy a jelenleg érvényben levő módszerek mind a hangoztatás alapján állanak, mely a betűztetési módszert teljesen kiszorította. A Jaquotot és normalszavak módszerének ismertetése után rátér az irvaolvasásra, melyről hazánkban való elterjedésének első idejében Gönczy abcés könyvének első kiadása alkalmával azt hitték, hogy ez fog minden nehézséget eltávolítani. De csakhamar rájöttek, hogy ez abcés könyv semmivel sem könnyített a nehézségeken, de ezt nem a módszernek, hanem a könyv hibáinak tudták be; Gönczy halála után tehát siettek hamar egy másik abcés könyvet bevezetni, de a mely nem volt más, mint egy szebb kiállítású, csekély változással szerkesztett másik — — Gönczy abc. Hosszasabban fejtegeti aztán felolvasó, hogy mért nem oldották meg ez abcés könyvek és az ezen alapuló tanítási eljárás a kérdés nehézségeit. Kettőt hibáztat, egyrésztől azon egymásutánt, melyet a hangok bemutatásánál követtek, másrésztől pedig az eljárás ama részét, melyről a módszer nevét vette. Nézete szerint nagy hiba, hogy az első osztályban fölötte nagy súlyt fektetnek az írásra és hogy általában az *írott* betűn akarják az olvasást tanítani. Hiba, hogy a betű íratása előzi meg mindig az olvasást.

Ezek után rátér tulajdonképeni tárgyára és hosszabban, tapasztalati érvekkel bizonyítja azon módszer helyességét, melyet ő mint osztálytanító éveken keresztül sikerrel használt és melynek lényeges különbsége az, hogy ő az olvasást nyomtatott betűn tanítja és egyáltalában előbb olvastatja és csak aztán íratja a betűt. Módszerét támogatja a saját abcés könyve, mely a O. I. T. E. kiadásában jelent meg és melynek előnyeit részletesen tárgyalja a felolvasó. Kimutatja az okokat, melyek őt a hangok egymásutánjának megállapításában vezették. Alapelvül vette, hogy a magánhangzókat előbb kell tanítanunk, mint a mássalhangzókat. Ezért ezekkel kezdi a tanítást és éppen csak annyi mássalhangzót vesz fel közéjük, a mennyi az első szavak és mondatok képzéséhez elég. Az írott nagy betűk egymásutánját is czélszerűen állapította meg alakjaik rokonsága alapján.

A felvetett tárgyhoz először is *Lederer* Ábrahám szólt, nagy készültséggel és ügyességgel védve az írva-olvasást. Bár nem tartotta felolvasónak azon ujitását, hogy az egyes betűket előbb olvastassuk és csak azután irattassuk, lényegesnek, még ezt is elítéli és hosszabban fejtegeti azon ismert érveket, melyeket az írva-olvasás védelmére szoktak felhozni. Nagy súlyt fektet az úgynevezett fejlődési elvre, melynek értelmében előbb kell iratni, csak azután olvastatni, hiszen az emberiségnek is előbb az írás mesterségét kellett tudnia, hogy legyen mit olvasnia.

Lederer tanárnak hévvel előadott védőbeszéde után dr. *Kármán* Mór fejtette ki hosszabban álláspontjait a jelenvoltak osztatlan figyelme és tetszése mellett. Körülbelől a következőket mondotta:

„Az előadó és *Lederer* tanár álláspontja között nagyon csekély és lényegtelen a különbség, mindketten az írva-olvasás alapján állnak és az írást és olvasást együtt tanítják. Mind az írás, mind az olvasás tanítása, melyek a nyelvtanításnak eszközei, nem tárgyi tanítások, hanem két különböző, egymástól teljesen elütő ügyesség tanítása. Tárgyi tanítás és ügyességek tanítása között pedig különbséget kell tennünk. A tárgyi tanításnál igenis követnünk kell a fejlődés elvét, vagyis a dolgok fejlődése határozza meg itt az egymásutánt. Nem úgy van az az ügyességek tanításánál. Hiba, képtelenség volna a gyermekkel mindazon kísérleteket megtételni, melyeknek alapján jutott az emberiség a mai fokra, a mai eszközökhöz. Itt nem a fejlődés elve szerint, hanem egy másik ismert paedagogiai elv szerint kell eljárunk, mely így hangzik: „Haladj a könnyebbről a nehezebbre!”

Az olvasás és írás két egymástól teljesen elütő ügyesség. Az olvasásnál a szem által nyert kép a hang képét idézi fel, az írásnál a hang képe felébreszti a mozgás emlékezetét. A középkori írók pl. olvasni tudtak, de írni nem; a mint ma is sokan vannak, kik csak olvasni tudnak.

Az olvasás és írás megtanulása bizonyos nyelvi ügyességet tételez fel. Azért nyelvtanításnak kell megelőznie minden olvasás tanítást. A tárgyak tanítása ébreszti csak az elméletet és ezt követik az ügyességek. Mily hosszú utat tett az emberiség, míg a betűíráshoz ért és mennyi nyelvtudást tételez fel a betűírás! A későn keletkezett betűírást megelőzte a szóírás, a szótagírás, a mássalhangzó írás. A gyermek kezdő nyelvtudása is az lesz, hogy rávezetjük fokozatosan a szóra, erről a szótagra és végre a hangra.

„Gyermekeimnél“ — mondja dr. *Kármán* — „következő eljárást követtem: Valamely jól betanult verset kitapsoltattam ütemei szerint; később minden szóra és végtére minden szótagra tapsol egyet a gyerek. Aztán figyelmeztettem a hasonhangzású szótagokra, a rimre. A gyermek aztán kikeresi maga azon hangokat, melyek a hasonhangzást okozzák, lassankint megismeri így az összes hangokat és aztán maga is próbál ezekből hasonhangzású szókat, szótagokat, rimeket összeállítani és ennek révén tanulja meg a hangösszeolvastást, az olvasást. A hangok szemléltetésére használom a római nagy betűk nyomtatott alakjait. A latin írásjegyek közül ezek a legrégiebbek és a legegyszerűbbek. Ezeket a római nagybetűket a gyermek maga is utána rajzolja, hogy velük szókat összetegyen; ismeri is e betűket neveik szerint.

Midőn a magánhangzók betűit megmutatom, hisz a rim révén ezekre jut legelőször, figyelmeztetem, hogy ezek olyan betűk, melyeknek olyan a hangja, mint a neve. A mássalhangzóknál pedig azt mondom, hogy ezek olyan betűk, melyeknek más a hangjuk, más a nevük.

A gyermekek aztán sokáig egyebet sem ismernek, mint a nagy nyomtatott betűket; ezeket olvassák, sőt ezekkel levelet is irnak nekem. Később tanulják meg a nyomtatott kis betűket olvasni, de ezeket már nem rajzolják, hisz ezeket sohasem irták az emberek. Csak miután a nyomtatott szöveget jól olvassák, fogadok egy író mestert, ki erre az ügyességre tanítja a gyerme-

keimet. Még ezen fokon is nehéz mesterség ez a gyermekekre nézve, mert fiziológiai kényszer úgy ülni és úgy tartani a tollat, a mint ezt az írásnál követeljük. Ez pedig fontos, mert a gyermek testi szervezete, szenvedhet alatta.

Nem tudom, hogy az eljárásból mit vehet át a tanító az osztályba, vagy van-e általában gyakorlati értéke e módszernek tömeges tanításnál. Az eljárás első felét, a hangok kikerestetését és megismerését már a kisdédóvóban tehetnék még, ez nagyon jól illenék oda gyakorlatul a rendes iskoláztatást megelőző évben. A népiskola első osztálya folytatná az eljárást és a gyermekek rövid szerrel olvasni tanulnának. A rendszeres írás tanítását pedig minél későbbre halasztanám.

Ezután *Kornfeld* Gyula jegyezte meg, hogy a volt mintaiskolában egyes tanítók ugyanilyen alapon, a héber betűk segítségével, tanították már az olvasást az írástól elkülönítve. *Adler* Simon a felolvasó egy tévedését, hibás beszédű gyermekekkel való bánásmódot illetőleg, rektifikálta.

A tárgyhoz még *Schön* József szólt, ki annak okát, hogy a magyarországi tanítók miért használták minden hosszabb fontolgatás és válogatás nélkül éveken át az írva-olvasást, abban leli, hogy a miniszteri tanterv és a miniszterium által kiadott vezérkönyvek kötelezővé tették e módszert. Örömmel üdvözli tehát a megindult mozgalmat, mely e módszert támadja, mert e vitákban és az ellenvélemények harczában talán egy új üdvös didaktikai reform fog megszületni. Megjegyzi továbbá még, hogy az iskolában szerzett tapasztalatai szerint az írás tanítása rendkívül nehéz dolog, mely osztálytanítás alkalmával nagy kényszerré válik a gyermekekre nézve és inkább eltompítja, mint élesíti a testi ügyességet egyéb rossz következményeken kívül.

Ezután *Lederer* felel Kármánnak és egyébek között elmondja, hivatkozván tanítványaira, hogy a Kármánnak félemlített olvasás tanítási módszerét képezdei előadásai alkalmával ő is ajánlotta, anélkül, hogy Kármánnak ebbeli véleményét ismerte volna.

Kármán válaszában kiemeli, hogy az elmondott eljárást, melyet eddig tulajdonképpen csak neje alkalmazott gyermekei tanításánál, főleg azért hozta itt fel e körben, hogy gyakorló tanítók próbálják azt ki az osztályban, talán hasznát tudják venni.

Miután az elnök röviden és velősen összegezte a vita részleteit, bezárta az érdekes és tanulságos ülést. B. R.

Tagsági díjat fizettek f. évi november hónapban.

a) Pártoló tagok:

	frt		frt
Adler Gyula Budapest	5.—	Popper Armin Budapest	5.—
Adler Ignác Szolnok ...	10.—	Riesz testvérek	10.—
Altstock S. és fia Budapest	5.—	Rosenbaum Adolf	5.—
Dr. Bacher Vilmos	5.—	Schwarz Simon	5.—
Bloch Mór	5.—	Schweiger Márton	10.—
Dr. Golziher Ignác	5.—	Dr. Simon József	10.—
Dr. Kohn Sámuel	5.—	Singer és Volfner	5.—
Lederer Adolf	5.—	Sternthal Adolf	5.—
Leitner M. L.	5.—	Tauszig Alfréd	5.—
Modern és Breitner	10.—	Izr. hitközség Léva	5.—
Munk Mór és társa	3.—	Izr. tanítóképző intézet tanári	
Dr. Munkácsy Bernát	5.—	testülete Budapest	5.—

b) *Rendes tagok:*

		Hátralék F. évre	Hátralék F. évre		
		frt	frt		
Bernhard Mór Trencsén	—	4.—	Munk Béla Trencsén	—	4.—
Blumschein Lipót Esztergom	—	4.—	Neumann Armin Arad ...	—	4.—
Buxbaum Henrik Pozsony	—	4.—	Reisz Izsák Tolna-Regöty ...	—	3.—
Eckstein Lipót Salgótarján	—	4.—	Schmolka Salamon Cservenka	—	2.—
Ehrenfeld Miksa Vác	—	4.—	Schönberger Samu Felső-Szeli	—	2.—
Fántusz Czečila Baja ...	—	4.—	Schulhof Lipót Ó-Moravicza	—	2.—
Friedman József Radosócz ...	—	1.—	Schwarcz Károly Barcs ...	—	2.—
Goldstein Jakab Kalocsa	5	—	Schwarcz Miksa Bolesó	—	4.—
Goldstein Miksa Zala-Lövő	—	2.—	Sproncz A. Ny.-Preszlány	—	4.—
Groszmann Adolf Trencsén	4	4.—	Stark Ármin Feketehegy	—	4.—
Győri Adolf Budapest	—	4.—	Steiner Dávid Babocsa ...	—	2.—
Kálmán Mátyás Turkeve	—	4.—	Szabó Adolf Jászberény	—	2.—
Katz Henrik L.-Szt.-Miklós	—	4.—	Tolnai J. Béla Budapest	—	4.—
Klein Adolf Petrovoszello	—	2.—	Weinberger József N.-Bittse ...	—	4.—
Klein Jakab Tasnád	—	2.—	Weisz Sámuel Ajka	—	2.—
Klein Mór Radosna	—	2.—	Weiszberger Fülöp Sár-Aba	2	2.—
Krausz Salamon Lengyeltóti	4	—	Wurmfeld Ignác Körmend	—	2.—
Kurcz Lipót Trencsén	2	2.—	Zeisler Mór A.-Irsa	—	4.—
Lövinger Mór Sárvár	—	2.—	Dr. Zsengeri Samu Budapest	2	2.—
Luchs Ármin Varannó	—	4.—	Szirtes Miksa Bajsa	—	2.—

Gyűjtés az árvaalpra f. é. november hónapban.

	frt
A bajai izr. tanítótestület 200 frtos alapítványának első részlete	100.—
A nagykanizsai izr. tanítótestület 100 frtos alapítványának II. részlete	10.—
Szabó Adolf Jászberény gyűjtése a beiratás alkalmával	—86
Schwarcz Károly Barcs gyűjtése	1.30

A múlt számban kimutatott Löwy Mór iglói iskolaigazgatónak gyűjtéséhez az árvaalap javára a következők járultak adományokkal:

Izr. népiskola 3 frt 23 kr., Löwy Mór 3 frt, Löwy Jakab 30 kr., Friedman S. 20 kr., Fischmann A. 18 kr., Fischer Sándor 18 kr., Rosenthal M. 18 kr., Singer Miksa 18 kr., Reicher N. 18 kr., Berger D 18 kr., Bergsman 18 kr., Grosz A. 18 kr., Grosz M. 18 kr., Krakovits 18 kr., Korach 20 kr., Grasgrün 20 kr., Guttman 18 kr., Friedman J. 18 kr., Engel N. 18 kr., Braun H. 20 kr., Fülöp Dezső 40 kr., Szendrey Mór 50 kr., Ziner Miksa 20 kr., Amster S. 18 kr., Schwarz Sz. 18 kr., Friedman S. 18 kr., Friedman M. 18 kr., Wolf Sándor 18 kr., Silberstein A. 18 kr., Holländer M. 10 kr., Littman B. 18 kr., Stern Bert. 40, Löwy Mór 20 kr., Lippner B. 26 kr., Szöllősy Ödön 20 kr., Marek G. 36 kr., Friedman S. 30 kr., Pollak Jakab 1 frt, Singer A. 36 kr., Wolf Jakab 20 kr., Guttman W. 20 kr., Hoffer 20 kr., Singer 20 kr., Löwy 20 kr., Rottman 20 kr., Klein 20 kr., Kraus 20 kr., Propper Sándor Markusfalu 1 frt. Összesen: 17 frt 81 kr.

V E G Y E S E K.

Figyelmeztetjük egyesületünk rendes tagjait, hogy alapszabályaink értelmében mindazok, kik az 1893-ik év alatt tagsági díjakat nem fizettek, illetőleg folyó évi december 31-én egy évi tagsági díjjal hátralékban maradtak, tagoknak többé nem tekintetnek és közlönyünk jövő évi januári száma már meg nem küldetnek nekik. A tagsági díjakat kérjük az egyesületi pénztáros úrhoz VII., Óvoda-utca 5. sz. a. küldeni.

Az elnökség.

Kohányi Sámuel. Köztiszteletben álló öreg kartársunk, ki nem rég ünnepelte áldásos működésének félszázados jubileumát, ujabban megérdemelt kitüntetésben részesült. Budapest főváros kir. tanfelügyelője, Dr. Verédy Károly, egy rendkívül kitüntető levélben szívélyes szavakkal tudatta érdemes tagtársunkat, hogy a Miniszter úr ő kegyelmessége magas elismerését nyilvánította dicséretes munkásságáért. Midőn ez alkalommal kartársunkat melegen üdvözöljük, örömmel tesszük közzé e levelet, mely zsidó tanférfit kitüntetését tartalmazza, hisz oly ritkaság, hogy ily magas helyről jött elismerés ér valakit közülünk, legmagasabb helyről jött kitüntetésben pedig alig részesült még egyikünk is, — de korántsem mintha nem volna elég érdeemes emberünk,

A leirat így hangzik:

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr 42.787. számú magas rendeletével megengedni méltóztatott, hogy önnek, mint a budapesti fő- és székvárosi izr. tanítónak és az orsz. kisedővő egyesület óvónőképezde zenetaránának a népoktatás terén ötven éven át tanusított dicséretes munkásságáért, továbbá a kisednevelési irodalom terén kifejtett közhasznú tevékenységeért elismerő megelégedését nyilvánithassam.

A midőn ezen magas kitüntetésről tekintetességedet értesíteni szerencsém van, felhasználom a kedvező alkalmat, hogy méltán megérdemelt kitüntetésekor a magam részéről is a legszívélyesebben üdvözölhetem és őszinte nagyra becsülésemet kifejezhessem.

Fogadja kiváló tiszteletem kifejezését, melylyel maradok hazafiúi üdvözlettel
Budapesten, 1893. október 29-én

tisztelője

Verédy Károly, fő- és székvárosi kir. tanfelügyelő.

„**Kérelem.** Mindazon kartárs urak, kik a „Népiskola reformja“ czimű munkámat megkapták, tisztelettel felkéretnek vagy a könyvek árát, vagy az el nem árusított könyveket alulirotnak visszaküldeni. *Lakner Mór.*“

Buxbaum Lipót pápai kartársunk f. é. nov. 15-én vezette oltárhoz Rosenberger Lajos szarvkői birtokos leányát, *Ernát*, Szarvkön. — *Horn Sámuel* t.-füredi tagtársunk pedig f. é. nov. 21-én esküdött örök hűséget T.-Füreden Horn Johanna kisasszonynak. Áldás frigyükre!

Szerkesztői üzenetek.

Dr. Sz. M. Kolozsvár, F. M. Liptó-Szt.-Miklós, Sch. B. Győr, L. M. Eger, S. M. Szász-Régen. E számra megkészt.

Pálmaág Sopron. A zeneművet hazánk legkiválóbb zenésze nézte át. Következőleg nyilatkozott írásban: „Compositiója, melyet mazurnak nevez, mindenhez hasonlít, csak mazurhoz nem. A mű roppant igénytelen, theoriaról fogalma sincsen. A mazur nem $\frac{3}{4}$, hanem $\frac{3}{4}$ -es ütemben íródik. Az accordok fülsértők.“

F. L. Sz. Nyugodtan várjuk a csapást.

K. J. K. Megsürgettük.

G. M. Budapest. Szíves ajánlkozását köszönjük, biztosak vagyunk affelől, hogy a leendő „Zs. ifj. Lap“ szerkesztője munkálkodását nem fogja nélkülözhetni.

B. Pápa. Nem kapható, mert feles számot nem nyomatunk.

K. S. Nagyszombat. A »*Néptanítók Lapja*« f. é. 56. és következő számai megadják a kívánt felvilágosítást.

Welszberger Fülöp Sár-Aba. A folyó évre még csak 2 frt jár. — **Schönberger Samu Felső-Szeli.** Nevére vonatkozólag kért helyreigazítás az alapkönyvben megtörtént.

Nyom. „CORVINA“ kő- és könyvnyomda, Budapest, Révay-utca 14.

Az „Orsz. magy. izr. tanítóegyesület“ alapszabályai.

J a v a s l a t.

I.

A z e g y e s ű l e t n e v e s z é k h e l y e é s p e c s é t j e.

1. §. *Az egyesület neve:* „Országos magyar izraelita tanító-egyesület“ ;
székhelye : Budapest ; pecsétje : „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület Budapest.“

II.

A z e g y e s ű l e t c z é l j a.

2. §. *Az egyesület célja:* a) ~~rendes tagjait, illetőleg azoknak özvegyeit~~ és árváit a mennyire lehetséges anyagilag és erkölcsileg gyámolítani ; b) a héber nyelv és az elemi oktatás körébe tartozó egyéb vallásbeli tantárgyak tanítási módját megállapítani, iskolai tankönyveket, esetleg czélszerű ifjusági iratokat kiadni, a tanítók önművelését elősegíteni, szóval: a honi izr. iskola-ügyet fejleszteni és — a fennálló országos törvények keretén belül — az izr. tanítóság érdekeit előmozdítani.

III.

E s z k ö z ö k a z e g y e s ű l e t c z é l j a i n a k e l é r é s é r e.

3. §. *A) Anyagi eszközök:* a) a tagok felvételi díjai és évi járulékaik ; b) az egyesület alaptőkéjének kamatai ; c) az egyesület által kiadott és kiadandó tankönyveknek, ifjusági iratoknak és közlőnynek tiszta jövedelme ; d) alapítványok, adakozások és hagyományok.

B) Szellemi eszközök: a) az egyesület közlőnye ; b) körök létesítése és ezekben általános tanügyi kérdések megvitatása, különös tekintettel a felekezeti iskolára.

IV.

A z e g y e s ű l e t t a g j a i é s e z e k k ö t e l e s s é g e.

4. §. Az egyesület áll: a) rendes, b) alapító, c) pártoló és d) tiszteletbeli tagokból.

5. §. Az egyesületnek rendes tagja lehet: Szt. István korona országai-ban működő minden okl. izr. vallásu tanító és tanítónő. A tagok felvétele fölött a központi választmány határoz. Ki az egyesület kötelékébe magát rendes tagul felvétetni óhajtja, köteles korát születési bizonyítvánnyal, egészségét pedig tiszti (kerületi) orvos által kiállított bizonyítvánnyal igazolni ; tartozik továbbá felvételi díjul egyszersmindenkorra 5 frt, tagsági díjul pedig évenként 4 frtot fizetni. A felvételi díj a felvételtől számított 3 év a'att tetszés szerinti részletekben törleszthető és az egyesület alaptőkéjéhez csatolandó ; a rendes tagsági díj 1 frtos részletekben fizethető.

Oly tanítók azonban, kik már régebb idő óta működnek e pályán és csak 1893-ik év beállta után határoznák el magukat az egyesület kötelékébe való felvételre, a felvételi díjon kívül utánfizetésre díjra is köteleztetnek. Ez utánfizetés az 1893. év elejétől belépése idejéig terjedő évi 4 frtban számítatik. Ugyanily utánfizetésre köteleztetnek a fentemlitett év után kinevezett

vagy megválasztott tanítók is, ha elmulasztanak alkalmaztatásuk első évében az egyesület kebelébe lépni. Ezeknek utánfizetése működésük kezdetétől az egyesületbe való felvételükig terjedő időközre évi 4 frtban állapittatik meg. Az utánfizetés a központi választmány által megszabott részletekben törleszthető, de az illető csak akkor élvezheti a tagok jogait, ha az általa fizetendő összes járulékokat már teljesen törlesztette.

Ki negyven éven át volt rendes tagja az egyesületnek, az évi tagsági díj alól felmenthető.

6. §. A ki az egyesületi tőkéhez egyszersmindenkorra legalább 50 o. é. frttal járul: az alapító tag; a ki az egyesületet évenkénti 5 frt segélyben részesíti, az pártolótag; tiszteletbeli tagokká csak oly egyének választhatók, kik hazánk oktatás-nevelésügye terén vagy egyesületünk körül kiváló érdemeket szereztek.

V.

A z e g y e s ű l e t i t á g o k j o g a i.

7. §. Minden tiszteletbeli, rendes, pártoló és alapító tag a közgyűléseken részt vehet és ott szavazati joggal bír. A rendes tagok szavazási joga azonban a belépéstől számítva egy év múlva, míg választatási joga csak 3 év múlva lép életbe.

8. §. A rendes tagoknak következő segélyezések engedélyeztetnek:

a) B e t e g s é g i s e g é l y e z é s e k.

Betegsegélyben csak oly rendes tagok részesülhetnek, kik legalább 3 év óta tagjai az egyesületnek és az alapszabályokban előirt kötelezettségeiknek eleget tettek. A betegség minősége és időtartama orvosi és községi bizonyítvánnyal igazolandó. Megbetegedés esetén, ha az egyesület legalább 400 rendes taggal bír, hetenkint 5 frtot kap, de a segélyezés 6 hétnél továbbra nem terjedhet. Azonban rendkívüli esetekben és kellő igazolás után a közp. választmányra bízatik a megbetegedett tagot — a fennforgó szükséghez mérten — tovább is belátása szerint segélyezni.

b) Ö z v e g y e k é s á r v á k j u t a l é k a.

Az egyesületi rendes tag elhalálzásának esetén — ha az illető legalább 3 évig volt már tagja az egyesületnek és ez iránti kötelezettségeinek eleget tett — annak özvegye, illetőleg kiskorú gyermekei egyszersmindenkorra 200 frtnyi végkielégítést nyernek.*) Ha azonban az egyesületnek 400-nál kevesebb vagy 600-nál több rendes tagja lenne, akkor a közgyűlés az a) és b) alatt felsorolt segélyezéseket is az egyesület tagjainak számarányához mérten lejjebb szállíthatja, vagy felemelheti.

9. §. Azon rendes tagok, kik 50 éves korukon túl lépnek az egyesületbe, csak a 8. §. a) pontjában foglalt kedvezményre tarthatnak igényt, míg a 8. §. b) pontjában foglalt kedvezmény ezekre nem vonatkozik.

VI. J o g o k e l v e s z t é s e.

10. §. A ki az egész évi tagsági díjjal vagyis 4 frttal hátralékban van, megszűnt az egyesület tagja lenni és valamennyi jogát elvesziti a nélkül, hogy a már befizetett járulékok visszafizetésére igényt tarthatna. Rendkívüli esetekben azonban a választmány netaláni mostoha körülmények tekintetbe vételével további 6 hóig terjedő fizetési halasztást engedélyezhet.

11. §. Az egyesületből egyszer kilépett rendes tag, ha netalán ismét az egyesület kebelébe akar lépni, köteles egészségét orvosi bizonyítvánnyal igazolni, az elmulasztott időszakra eső hátralékot pedig pótolni; s jogai mind-

*) Ezen özvegyi díj az özvegy elidegeníthetlen tulajdonát képezi, hiroilag le nem foglalható és végrendekezés tárgyát nem képezheti.

addig függőben maradnak, míg hátralékát annyira ki nem fizette, hogy ez csak 3 frtot tesz ki. Azon rendes tagok pedig, kik időközben a tanítói hivatalt valamely más hivatáskörrel felcserélik, megszűnnek az egyesület tagjai lenni s az általuk befizetett járulékok visszatérítésére igényt nem tarthatnak.

VII. A z e g y e s ű l e t i g a z g a t ó s á g a.

12. §. Az egyesület igazgatóságát képezik: 1 elnök, 2 alelnök, 1 titkár, 1 szerkesztő, 1 pénztáros, 2 ellenőr, az összes tiszteletbeli tagok, 20 budapesti választmányi tag és 20 vidéki választmányi tag. A központi választmányi tagoknak többsége kell, hogy népiskolai tanítókból álljon.

13. §. Az elnök, 2 alelnök, minden tisztviselő — beleértve a szerkesztőt is — és a 20 fővárosi választmányi tag képezik a központi választmányt, a 20 vidéki választmányi taggal együtt pedig a teljes választmányt. A körök elnökei szintén tagjai a teljes választmánynak és ennek üléseire meghívandók s ott tanácskozási és szavazati joggal bírnak.

14. §. Az elnök az egyesület ügyeit vezeti, a központi választmány egyetértésével a teljes választmányt és közgyűlést egybehívja, minden ülésen elnököl, valamint mindkét rendbeli választmányi és a közgyűlési határozatok foganatosításáért kezeskedik s ezeknek végrehajtása felől a felelősséget magára vállalja. A titkárral együtt végzi a levelezést, az ellenőrökkel együtt átnézi az egyesület számadásait és köteles időről-időre az igazgatótagok jelenlétében a pénztár állapotát megvizsgálni. Meghatározza a választmányi ülések és bizottsági tanácskozások megtartásának idejét. Sürgős esetekben jogosilva van a választmány előtt utólag történendő okadatolás mellett 25 frt erejéig szóló utalványt kiszolgáltatni. Végre az egyesületet a hatóság és magánszemélyek előtt képviseli. — Egyenlő szavazatok mellett az elnök dönt.

15. §. Az alelnökök kötelesek az elnököt egyesületi ügyekben támogatni s szükség esetében saját felelősség mellett helyettesíteni. Az ügyek vezetésében havonként váltják fel egymást.

16. §. A titkár végzi az elnökkel együtt a levelezést, kezeli az összes irodaügyet és az egyesület könyvtárát, nyilvántartja a tagok és körök számát; e végből anyakönyvet, kiadókönyvet s a pénztárkönyv kivételével más az egyesület vezetésére szükségesnek mutakozó könyveket vezet, a hivatalos ügyiratokat és jegyzőkönyveket fogalmazza s az elnökkel együtt aláírja. A közgyűléseken összefoglaló jelentést tesz az egyesület, illetőleg a körök működéséről. A titkár tiszteletdíjban részesül, melynek nagyságát a teljes választmány határozza meg.

17. §. A szerkesztő az egyesület közlönyét a szerkesztésre szolgáló szabályzat értelmében szerkeszti s mindenben felelős a közp. választmánynak. A szerkesztésért évi tiszteletdíj jár, melynek nagyságát előre a teljes választmány állapítja meg.

18. §. A pénztáros átveszi a beküldött pénzeket, kifizeti az elnök és egyik ellenőr által aláírt utalványokat, szabályszerű pénztárkönyvet vezet, köteles a pénztár állását az elnök és ellenőrök kívánatára kimutatni és rendszerint minden választmányi ülésen számot ad a választmánynak. A fel nem használt pénzeket havonként a közp. választmány határozata szerint vagy kamatozó áliampapirokban vagy pedig valamely budapesti szolidnak ismert takarékpénztárban lehetőleg gyümölcsözően elhelyezi és egyáltalában felelős a pénztárért. Akadályoztatása esetén köteles a pénztáros a választmányt idejekorán erről értesíteni, mely utóbbi saját kebeléből választ helyette. A pénztáros évi tiszteletdíjban részesül, melyet előre a teljes választmány állapít meg.

19. §. Az ellenőrök kötelesek a pénztár és a könyvelés felett pontosan örködni. A pénztárossal egyetemben az évi járulékok pontos befizetéséről gon-

doskodnak, az elnök által aláírt számadást és utalványt aláírják és ellenőrzik a pénzbeszedőt. Az utalványok aláírásában havonként váltják fel egymást.

20. §. A központi választmány havonként egy, sürgős esetekben pedig több ülést is tart. 5 választmányi tag írásbelileg okadatolt kívánatára köteles az elnök 3 nap alatt választmányi ülést egybehívni. Érvényes határozathozatalra az elnökön kívül legalább is 8 választmányi tag jelenléte szükséges.

Oly központi választmányi tag, ki 3 egymás után következő választmányi ülésről elmarad a nélkül, hogy elmaradását a választmány előtt igazolná, választmánytagsági jogát elveszti és helyébe póttag hivandó be.

21. §. A központi választmány azon kérdések fölött határoz, melyek a 24. §. szerint a teljes választmánynak és a 28. §. szerint a közgyűlésnek fentartva nincsenek. Nevezetesen: *a)* kidolgozza az ügyrendet és az egyesület közlönyének szerkesztésére, valamint az árvasegélyezésre szolgáló szabályzatot; *b)* örködik az alapszabályok, az ügyrend és a lapszerkesztési szabályzat pontos megtartása fölött; *c)* utasításokat ad a vidéki választmányi tagoknak és az ezek által ajánlatba hozott javaslatokat megvitatja, jelentéseiket elfogadja; *d)* a tagok felvétele és kitörlése fölött határoz; *e)* a körök életbeléptetését elősegíti; *f)* érdemes egyéneket tiszteletbeli tagokul való megválasztás végett javaslatba hoz; *g)* tisztviselőket felelősségre vonhat; *h)* segélyeket megszavaz; *i)* felhatalmaz egyesületi szükségletek beszerzésére; *j)* az egyesületi pénzek elhelyezése felett határoz; *k)* meghatározza a teljes választmány és a közgyűlés egybehívásának idejét s az eléjük terjesztendő ügyeket és tételeket; *l)* a könyvkiadásra és más fontosabb ügyekre nézve a teljes választmánynak javaslatot készít; *m)* a beérkezett pályaművek megbirálására bizottságot küld ki és jelentéseik fölött határoz, mely határozatokról a teljes választmánynak jelentést tesz és végre *n)* minden a magyar izr. tanítók paedagogia továbbművelését célzó javaslatot és azt előmozdító eszközt tanácskozás és elintézés alá vesz.

22. §. Oly választmányi tagok, kik esetleg az egyesület számára díjazott munkát irtak, mint érdekeltek könyvkiadás ügyében szavazattal nem birnak.

23. §. A teljes választmány minden évben legalább egyszer, sürgős esetekben többször is az elnök által egybehívandó oly időbe, midőn általában az iskolai oktatás szünetel. Érvényes határozathozatalra az elnökön kívül legalább 20 tag jelenléte szükséges. Ha az első egybehívásra a teljes választmány nem volna határozatképes, akkor négy hét múlva újra összehívandó, a midőn tekintet nélkül a megjelent tagok számára határozatképes.

24. §. A teljes választmány ügyköréhez tartozik: *a)* a központi választmány által előkészített javaslatok fölött dönteni; *b)* az egyesület által kiadandó iskolakönyvek, esetleg ifjusági iratok szerkesztése és első kiadása fölött határozni; *c)* pályakérdéseket kitűzni; *d)* az elfogadott könyvek iróival és a könyvkiadóval kötendő szerződésekre nézve, valamint a könyvkiadványok mily módon való értékesítésére nézve elvi szempontokat állapít meg; *e)* a titkár, a szerkesztő és a pénztáros tiszteletdíját megállapítja s a lefolyt évről szóló számadásokat és az egész ügykezelést felülvizsgálja.

25. §. A vidéki választmányi tagok teendői: *a)* a megyéjökben és esetleg a szomszédos megyék belevonásával — ha még meg nem alakultak — köröket életbeléptetni iparkodnak, melyeknek működésére jelen alapszabályok XII. cikke szolgál irányadóul; *b)* az egyesület által kiadott közlönyt támogatják, az iskolai könyveket, esetleg ifjusági iratokat tágasb körökben terjesztik s különösen oda iparkodnak hatni, hogy a környékükön levő izr. felekezeti iskolákban egyesületünk kiadványai használtassanak; *c)* iparkodnak alapító-, pártoló- és rendes tagokat az egyesület számára megnyerni; *d)* a körök jegyzőkönyveinek a központi, illetőleg a teljes választmányhoz történő megküldését eszközlik és időről-időre ezek működéséről jelentést tesznek; *e)* az egyesületet érdeklő minden fontos eszményről a központi választmányt tudósítják; *f)* a vidéki

egyesületi tagok által esetleg segélyezés végett benyújtott folyamodványokról véleményt mondanak.

26. §. A vidéki választmányi tagok jogában áll: a) az egyesületet érdeklő ügyekben a központi választmányhoz fölvilágosítás végett kérdéseket intézni; b) érdemes egyéneket tiszteletbeli tagokul történő megválasztás végett a kör útján a központi választmánynak ajánlani; c) a központi választmányi üléseken megjelenni, a tanácskozásokban részt venni és ott szavazatukat érvényesíteni.

VIII. Közgyűlés.

27. §. Minden harmadik évben és pedig a nagy szünidők alatt az ország fő- és székvárosában tisztújító közgyűlés tartatik, melyre valamennyi egyesületi tag meghívandó. A közgyűlés ideje valamint a tárgyalás alá kerülendő tételek a választmány által 8 héttel előbb sajtó útján a tagok tudomására hozatnak. Sürgős esetekben rendkívüli közgyűlés tartható; azonkívül 30 tag irásbelileg okadatolt kívánata folytán szintén köteles a központi választmány rendkívüli közgyűlést egybehívni. Érvényes határozathozatalra 60 tag jelenléte szükséges. Ha kevesebb a megjelent tagok száma, akkor a legközelebbi, peszach (husvét) szünidőkre új közgyűlés hívandó össze, mely közgyűlés aztán, tekintet nélkül a jelenlevő egyesületi tagok számára, határozatképes. Ha az alapszabályok módosítása forog fenn — mi minden egyes esetben $\frac{1}{4}$ évvel előbb közzéteendő — akkor határozatot a jelenlevők $\frac{2}{3}$ -a hoz. Csak a jelenlevő tagok szavazhatnak, még pedig választásoknál mindig, 20 tag kívánatára pedig bármely más ügyben is csak titkosan.

28. §. A közgyűlés tárgyai:

- a) A titkár jelentése az egyesület 3 évi működéséről.
- b) Az elnök által a választmány nevében tett javaslatok és igazgatási ügyekről előterjesztett jelentések feletti határozathozatal.
- c) Az árva-alap bizottság jelentése és számadásainak megvizsgálása.
- d) Az egyesületi számadások, a levéltár és könyvtár megvizsgálása.
- e) Általános közérdekű és felekezeti tanügyi értekezések felolvasása és megvitatása. A megvitatandó kérdések a tételekkel együtt 8 héttel a közgyűlés előtt a központi választmányhoz beküldendők.
- f) Az egyesületi tagok által tett javaslatok és indítványok megvitatása és azok fölötti határozathozatal. Minden indítvány kellőleg indokolva legalább 8 nappal a közgyűlés előtt a választmánynak beküldendő.
- g) Az alapszabályok módosítása.
- h) A tisztviselők megválasztása a 30. §. értelmében, valamint 3 pénztár-főülvizsgáló és egy 5 tagból álló szavazatszedő bizottság kiküldése.
- i) A tisztviselőség részéről a kellő felmentési okmány kiszolgáltatása.
- j) A közgyűlési jegyzőkönyvnek hitelesítésére 3 tag kiküldése.
- k) A választmány által ajánlott tiszteletbeli tagok megválasztása.

29. §. A minden három évben egyszer Budapesten megtartandó rendes tisztújító közgyűlésen kívül, vándorjeleggel bíró közgyűlések helyét, idejét, valamint azoknak tárgysorozatát a közgyűlés, esetleg a központi választmány állapítja meg.

IX. Választások.

30. §. Az elnök, valamint az összes igazgatósági tagok, 6 központi és 3 vidéki póttag, a közgyűlés által 3 évre általános szótöbbséggel választatnak meg. Szavazategyenlőség alkalmával szűkebb választás eszközöltetik.

31. §. A hivatalos teendők az ujonnan megválasztott tisztviselők által való átvételig a visszalépő tisztviselőség által felelősség terhe alatt tovább is folytatandók.

32. §. Ha a 3 év folyama alatt valamely tisztviselő vagy választmányi tag visszalépne avagy elhaláloznék, akkor az igazgatói tag helyére a választ-

mány a legközelebbi rendes közgyűlésig egy választmányi tagot választ, a választmányi tag helyébe pedig azon póttag lép, mely a választásnál a legtöbb szavazatot nyerte. Az önként leköszönt tisztviselő tag azonban továbbra is a választmány tagja maradhat, mely esetben a póttag behívása mellőztetik.

X. A z e g y e s ü l e t i a l a p t ö k e.

33. §. Az egyesület vagyona és az évenként netalán fennmaradó többletek, valamint határozottan e célra szánt adakozások, alapítványok, hagyományok stb. az egyesület tőkéjét képezik. Az egyesület vagyonát képező értékpapírok elismervény kiszolgáltatása mellett, a pesti izr. hitközség letéti hivatalának őrzés végett átadandók. Az egyesület vagyonára vonatkozó iratok pedig, valamint minden fontosabb okmány, az egyesület helyiségében levő hármassal zárral ellátott tűzmentes pénzszekrényben őriztetnek. Az egyesületi vagyonhoz minden tagnak egyenlő joga és igénye van.

34. §. Ha az egyesület vagyonát képező valamely sorsjegy tekintélyes nyeresémennyel kihuzatnék, ugy a nyeresemény tartalékalapul elhelyeztetik, melynek hovafordítása felett a legközelebbi közgyűlés határoz.

35. §. Az összes bevételek háromnegyed része egyesületi célokra, egy negyedrésze, valamint hagyományok az alaptőkéhez csatolandók.

XI. A z o r s z. i z r. e g y e s ü l e t á r v a a l a p j a.

36. §. Az orsz. izr. egyesület által „Árvaalap“ czimén gyűjtött eddigi összeg az egyesület törzsvagyonának egy részét teszi, mely azonban „Árvaalap“ czimen az orsz. izr. egyesület központi választmánya által megválasztott 3 tagú bizottság felügyelete és kezelése alatt áll.

37. §. Ezen „Árvaalap bizottság“ a közp. választmánynak: időről-időre jelentést tesz működéséről, pénzbeli ügyekben csak a választmánynyal egyetértően intézkedik.

• 38. §. A közgyűlésnek külön jelentést, illetve számadásokat terjeszt elő.

39. §. Addig, míg az Árvaalap törzstőkéje 10,000 frtra nem rug, árva segélyre nem adatik ki belőle.

40. §. Az orsz. izr. egyes. könyvkiadványainak évi tiszta jövedelméből 10%-a, minden 100 forintot meghaladó az egyesület más céljaira befolyó adomány 20%-a az árvaalap gyarapítására adatik.

41. §. Ezen alaphoz a gyűjtések az egyesület felügyelete és neve alatt mindaddig folynak, míg az egyes. ezt hivatalosan be nem szünteti.

42. §. Más célokra ezen árvaalap nem fordítható, mint egyesületi rendes tagok árváinak segélyezésére.

43. §. Az árvasegélyezés a központi választmánytól kidolgozott és a közgyűléstől elfogadott szabályzat szerint történik.

XII. A z e g y e s ü l e t f e l o s z l á s a.

44. §. Az egyesület feloszlása csak a közgyűlés többségének határozata folytán történhetik, ha t. i. az egyesület tagjainak legalább háromnegyed része van jelen. A felosztást illető határozat, mielőtt végrehajthatnék, a kir. kormánynak megerősítés végett felterjesztendő.

45. §. Feloszlás esetén a meglevő alaptőkének egy része oly munkaképtelen tanítók közt osztatik fel, kik legalább 3 éven az egyesület rendes tagjai valának, nagyobb része pedig a tanítók után maradt kiskorú árvák neveltetésére fordittatik, esetleg a már fennálló zsidó tanítók orsz. árvaalapjához csatoltatik. Az alapítótagoknak alapítóleveleikben megállapított jogai fentartatnak.

46. §. Az elosztás módozatát azon közgyűlés állapítja meg, mely az egyesület feloszlását elhatározta.

Hivatalos záradék.

47. §. Azon esetben, ha az egyesület az alapszabályokban meghatározott célt és eljárást, illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a magy. kir. kormány által, a mennyiben további működésének folytatása által az állam vagy az egyesületi tagok vagyoni érdekei veszélyeztetnének haladéktalanul felfüggesztetik s a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest végleg fel is oszlattatik, vagy esetleg az alapszabályok legpontosabb megtartására, különbeni feloszlás terhe mellett köteleztetik.

(Vége.*)

*) A »Függelék“-et képező s a köröket illető szabályzat közlését, minthogy azon semmiféle lényegesebb változás nem terveztetik, nem tartjuk ezennel szükségesnek.